

คำชี้แจง

เอกสารนี้เกิดขึ้นจากความร่วมแรงของอาสาสมัคร ที่ร่วมกันถอดเสียงและตรวจทานในเบื้องต้น ซึ่งบางส่วนยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตรงตามเสียงที่ ท่านพุทธทาสภิกขุได้บรรยายไว้

ด้วยคุณค่าแห่งธรรมและงานที่ร่วมกันทำในครั้งนี้ หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ ได้พิจารณาเห็นว่างานธรรมในรูปแบบเอกสารทั้งหมดนี้ แม้จะยังไม่ได้ตรวจทานแก้ไขเนื้อหาอย่างถึงที่สุด แต่ก็ควรที่จะนำออกเผยแพร่ให้กว้างขวาง เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจใฝ่ธรรม จะได้มีข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมควบคู่กับเสียงธรรม โดยพร้อมกันนี้ทางทีมงานจะดำเนินการตรวจทานแก้ไขเนื้อหาทางถอดเสียงทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อให้ธรรมที่เผยแผ่มีความถูกต้องและสมบูรณ์

เอกสารนี้ไม่สงวนสิทธิ์สำหรับการเผยแพร่เป็นธรรมทาน หากพบข้อควรแก้ไขปรับปรุงสามารถแจ้งมาได้ที่ หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญตามที่อยู่ติดต่อด้านล่างนี้

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนวชิรเบญจทัศ ถนน นิคมรณไฟสาย ๒ แขวง/เขต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทร ๐-๒๙๓๖-๒๘๐๐ โทรสาร ๐-๒๙๓๖-๒๙๐๐ E-Mail: archives@bia.or.th

รหัส	1415340527020	รายชื่อ	แสดงธรรมลืออายุ 2534
วันที่แสดง	27/05/2534	ชื่อเรื่อง/ชุด	ครั้ง 2 ธรรมจริยามีชีวิตโดยไม่ต้องมีอายุ
ผู้ถอด	เกรียงยศ ฉัตรกุลจันทร์	ผู้ตรวจทาน	ชนิษฐา โพธิยอด
หมายเหตุ	ตอนท้ายท่านให้แจกหนังสือจึงมิได้ถอดเสียงแต่อย่างใด		

ธรรมบรรยายเลิกอายุ แทร็คที่ 4 ครั้งที่ 2 วันที่ 27 พฤษภาคม 2534 เวลา 15 น. ณ ลานหินโค้ง

ท่านสาธุชนผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย โอกาสแห่งการบรรยายต่อไปนี้ ก็จะได้พูดถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกันกับที่ได้บรรยายมาแล้วในตอนเช้า คือเรื่องมีชีวิตอยู่โดยไม่ต้องมีอายุ

เราพอจะเข้าใจกันแล้วว่า มีชีวิตโดยไม่ต้องมีอายุนั้นก็คือมีชีวิตโดยที่ไม่มีที่ตั้ง ที่สมมต หรือที่บัญญัติแห่งสิ่งๆที่เรียกว่าอายุ สิ่งนั้นก็คือ อตตตา สิ่งๆที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอตตตา มีอตตาก็เป็นที่ตั้งแห่งต้นหา ต้นหา ก็มีอุปาทาน ก็มีตัวตน หรือถ้ามีตัวตนก็มีที่ตั้งแห่งอายุหรือเวลา เพราะยึดถือว่าเวลาเป็นเครื่องนับอายุของอตตตา พระอรหันต์นั้นคือผู้ที่ไม่ยึดอตตาก็เพราะว่า ไม่มีทั้งเวลา ไม่มีทั้งต้นหา มีต้นหา ก็มีเวลา มีเวลาก็มีต้นหา ใจความมันจึงอยู่ที่ว่าไม่มีอตตตา

สิ่งๆที่เรียกว่าอายุนั้นเป็นสิ่งที่ทะนุถนอมสูงสุด ซึ่งในความหมายว่าเป็นชีวิต ชีวิตเป็นอายุ อายุเป็นชีวิต นั่นก็เพราะยึดถือว่าอตตตาให้เป็นตัวตน ความหมายแห่งชีวิตก็เกิดขึ้น ถ้าไม่มีอะไรเป็นตัวตน ก็ไม่มีสิ่งๆที่เรียกว่าชีวิต หรือเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือว่าชีวิต นั่นแหละ ท่านทั้งหลายลองใคร่ครวญดูเถิดว่ามันเกี่ยวข้องกันอย่างไร มีอตตตาเป็นจุดศูนย์กลางแล้วก็เกี่ยวข้องออกไปได้รอบด้าน มีชีวิต มีอายุ มีต้นหา มีอตตตา ทั้งหมดนั้นเป็นปัญหา ปัญหาคือสิ่งรบกวน หากความสงบสุขไม่ได้ มันรบกวน ก็เรียกว่าเป็นปัญหา ทั้งสุขและทั้งทุกข์นั้นมันเป็นปัญหา ทั้งบวกและทั้งลบมันเป็นปัญหา ทั้งได้และทั้งเสียมันเป็นปัญหา ทั้งมั่งมีและยากจนมันเป็นปัญหา

ทุกอย่างที่มันเข้ามาเกี่ยวข้องกับสิ่งๆที่เรียกว่าอตตตา หรือมีอตตตาเป็นแกนกลาง จะมีปัญหาทั้งนั้น เอาอตตตาออกไปเสียได้ มันก็เท่ากับเอาปัญหาออกไปหมดทั้งพวง ไม่ว่าจะปัญหาในลักษณะใด เดียวนี้มันก็ว่า เอาต้นหาออกไปเสียได้ก็ไม่มีอายุ มันก็มีชีวิตอยู่ได้โดยที่ไม่มีอายุ ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งปัญหาพ้อๆ กันหรือเท่าๆ กันกับสิ่งๆที่เรียกว่าอตตตา

สรุปความว่าในวันนี้ต้องการจะให้ท่านทั้งหลายรู้จักสิ่งๆที่เรียกว่าอตตตา แล้วก็จัดการกับสิ่งๆนี้ให้สุดความสามารถที่จะจัดได้ มีอตตาก็ไม่มีความสุข มันรบกวนให้เกิดต้นหา ให้เกิดอุปาทาน ให้เกิดความหมายแห่งชีวิต แห่งเวลา แห่งความหวาดกลัว แห่งความสะดุ้งหวาดเสียว ทุกอย่างทุกประการ ฉะนั้นเราจะต้องเห็นโทษของมัน จนเกลียดกลัว กลัวเกลียดมันยิ่งกว่าสิ่งใด

ถ้าท่านทั้งหลายต้องการจะหมดไปจากอตตตา ก็ขอรับรองให้เริ่มต้นจุดตั้งต้นด้วยการศึกษาให้รู้จักอตตตาในลักษณะที่น่าเกลียดอย่างยิ่ง น่ากลัวอย่างยิ่ง น่าขยะแขยง แล้วก็ในฐานะที่เป็นศัตรู ศัตรูข้าศึก ไพรี

แล้วแต่จะเรียกอย่างเลวร้ายที่สุด อัดตามันกัดเจ้าของ ฉะนั้นก็เป็นศัตรู เป็นไฟรี อัดตานี้มันผูกพัน ผูกพันอย่างที่ยากออกไปไม่ได้ ฉะนั้นมันก็เป็นเหมือนกับคุกกี้ตวง อัดตาตัวตนนั้นแหละมันเป็นคุกกี้ตวงของใครล่ะ ก็ของอัดตาเอง ของชีวิต อัดตาของจิตไหนมันก็เป็นคุกกี้ตวง เป็นคุกกี้ตวง กักขังจิตหรือชีวิตนั้น มันก็ถูกกักกัน ถูกกักขังอยู่ในคุกกี้ตวงๆ ไป หาเสรีภาพไม่ได้ เลยเป็นคุกกี้ตวงที่ประหลาด ที่มันติดกันอยู่ทุกคน ติดเต็มทีหรือติดครึ่งเดียวหรือแล้วแต่ แล้วแต่ว่าจิตใจมันจะสูงหรือต่ำเท่าใด แต่ว่ามันติดกันอยู่ทุกคน

ลูกเด็กทารกก็ติด เด็กโตก็ติด วัยรุ่นก็ติด หนุ่มสาวก็ติด พ่อบ้านแม่เรือนก็ติด คนแก่คนเฒ่าก็ติด แล้วก็ติดกันไปถึงพวกเทวดาในเมืองสวรรค์กามาวจรก็ติดเพราะมีกาม ก็ติดอย่างยิ่ง ติดสูงสุดก็ในชั้นพรหมโลก เพราะพรหมโลกก็ถือว่ามีอัดตา อัดตาที่สูงที่สุด อัดตาที่พัฒนาดีแล้วอย่างสูงสุดแล้ว คืออัดตาของพรหมโลกชั้นสุดท้าย พรหมโลกนี้มีหลายชั้น มี ๑๖ ชั้น โดยมากถือกัน แล้วก็อันสุดท้ายนั้นก็เป็ชั้นสุดท้ายของพรหมๆ พรหมโลก นี้เรียกว่า ภวัคคพรหมๆ พรหมที่เป็นชั้นสุดท้ายของภพ ภพคือความเป็น ความเป็นที่เป็นชั้นสูงสุด ความเป็นทั้งปวงก็คืออันนี้ ฉะนั้นพวกพรหมจึงมีอัดตาบริสุทธิ์ หาความชั่วไม่ได้ แล้วก็คือความดี ความดีนั้นละกลายเป็นคุกกี้ตวงให้ติดอยู่ในคุกกี้ตวงของอัดตาชั้นสูงสุด เป็นคุกกี้ตวงชั้นสูงสุด ท่านเคยได้ยินได้ฟังเรื่องอย่างนี้ไหม ก็พูดกันว่าสวรรค์ชั้นพรหม ระวังให้ดี นั่นแหละมันจุดสุดท้ายของคุณ สูงสุด ถ้าหลุดจากนั้นไปได้ก็ออกไปสู่นิพพาน

ข้อความที่มีอยู่ในพระบาลีแสดงให้เห็นได้ สรุปความได้ว่า ผู้ที่กลัวตาย กลัวความตายมากที่สุดคือพวกพรหม “สักกายะ” แปลว่า ชีวิตของกู สักกายะนี้ สักกายะนี้โรธก็ดับชีวิตของกู พวกพรหมหวาดเสียวที่สุดพอได้ยินว่าความตายหรือสิ้นสุดแห่งสักกายะนี้ พวกพรหมหวาดเสียวหวาดสะดุ้ง หวาดเสียวต่อความตายที่สุด เพราะเขามีอะไร ชั้นสูงสุด ชั้นดีเลิศ ชั้นเป็นที่พอใจอย่างยิ่ง ชั้นดีเลิศ ก็มีของดีเลิศอย่างนี้ มันเลยไม่อยากตาย มันอยากอยู่กับสิ่งเหล่านั้นมันจึงกลัวตาย บรรดาสัตว์ทั้งหลายนับตั้งแต่สัตว์นรกขึ้นมา เป็นสัตว์มนุษย์ แล้วก็สัตว์เทวดาในกามาวจร แล้วก็พรหมที่มีรูป แล้วก็พรหมที่ไม่มีรูป สูงสุดอยู่ที่นั่น ทั้งหมดนั้น พวกพรหมชั้นสูงสุดกลัวตายมากที่สุด น่าขันไหม น่าเขื่อไหม น่าหัวเราะไหม เพราะเขายึดถือหรือพอใจในความดีสูงสุดเท่าที่เป็นอยู่ เป็นอยู่ได้ เรียกว่า ภพภวะ เป็นอยู่ได้ มีภพสูงสุด พอใจหลงใหลสูงสุด ก็กลัวตายที่สุด นี่จะว่าอย่างไร

ไอ้สัตว์มนุษย์นี่มันยังไม่กลัวตายนี้ มันฆ่าตัวเองตายก็มีอยู่บ่อยๆ และบางทีคิดอยากจะตายอยู่บ่อยๆ ไอ้เทวดาในกามาวจร คือมีกามคุณมาก ก็พอใจห่วงใยกามคุณ ไม่อยากตาย แต่ก็ยังไม่ละเอียดลึกซึ้งเท่าพวกพรหม

ที่พูดนี้ก็ขอให้สรุปความได้สักอย่างหนึ่งเกิดว่า ยิ่งยึดถือในความดีเท่าไร จะยิ่งกลัวตายเท่านั้น อาตมากำลังพูดว่ายึดถือในความดีเท่าไร ความมีตัวกูที่ดี ดี ดีเลิศเท่าไร ก็ยิ่งกลัวตายเท่านั้น และนี่พูดสำหรับถูกค่า ให้เขาค่า ไอ้พุทธศาสนันตีเตียนความดี มันสอนไม่ให้ทำดี นี่มีอยู่ทั่วๆ ไป เคยได้ยินไหม อาตมาไม่ได้เจตนาจะตีเตียนความดี แต่บอกให้รู้ตามที่เป็นจริงว่า สิ่งที่เป็นที่ดั่งแห่งความยึดถือมากมายที่สุดก็คือความดีที่สุด เข้าใจว่าสิ่งใดเป็นความดีที่สุด ก็ยึดถือในสิ่งนั้นเป็นของสูงสุด

ลูกเด็กๆ มันก็ยึดถือของกินของเล่น แม้แต่ตุ๊กตา เด็กวัยรุ่นก็ไล่เรียกกัน (นาທີที่ 13.20) ของกินของเล่นที่สูงขึ้นมา คนหนุ่มคนสาวก็เรื่องทางเพศตรงกันข้าม พ่อบ้านแม่เรือนก็สมบัติพัสถาน คนแก่คนเฒ่าก็ห่วงลูก ห่วงหลาน ห่วงอนาคต ห่วงอะไรไปตามเรื่องของท่านเรียกว่าอะไร หวังที่สุด พอใจที่สุด ยึดถือที่สุด มันก็เป็นสิ่งที่กัด กัดเจ้าของๆ ดีมากก็กัดมาก ดีน้อยก็กัดน้อย หรือพูดอีกทีหนึ่งว่า รักมากก็กัดมาก รักน้อยก็กัดน้อย พูดให้ถูกกว่านั้นก็ ยึดถือมากก็กัดมาก ยึดถือน้อยก็กัดน้อย ไม่จำเป็นจะต้องเป็นอะไร แล้วก็มันไม่ค่อยตรงกันละไอ้สิ่งที่พวกหนึ่งยึดถือ พวกหนึ่งไม่ยึดถือ เพราะมันไม่ต้องการ เพราะมันไม่ตรงกับกิเลสของมัน ที่เขาให้ตัวอย่างไ้กับพลอย เพชรพลอยให้ไ้กับมัน มันสู้ข้าวสารเม็ดเดียวก็ไ้ไม่ได้ เพชรเม็ดหนึ่ง มันอยู่ที่ว่าให้เวทนาเป็นที่พอใจ ให้อุปาทานอย่างเหนียวแน่นและยึดถือมาก เป็นอึดตาที่สูงแล้วก็เป็นอึดตनिया ของตนที่สูง เป็นตัวตนที่สูง เป็นของตนที่สูง จนกว่าจะปล่อยวาง ตลอดเวลาที่ไม่ปล่อยวางก็กัด กัดๆ เจ้าของทั้งวันทั้งคืน ทั้งหลับทั้งตื่น นี่เรื่องอึดตา มีความน่ากลัว มีความน่าเกลียด มีความเป็นศัตรูร้ายกาจ ทำมนุษย์หรือทำโลกนี้ไม่ไ้มีความสงบสุขหรือสันติสุข

นี่จึงขอให้ยึดเป็นหลักว่า อยากจะละอึดตาก็จงพยายามศึกษาให้ละเอียดจนเกลียดน้ำหนำมันให้ถึงที่สุด เกลียดอึดตา กลัวอึดตา หลีกเลียงอึดตา ที่เป็นเพียงมายา ที่เป็นเพียงความโง่สร้างขึ้นมา ไม่มีตัวตนจริงแต่ว่าครอบงำจิตใจจริง ทำจิตใจให้เป็นทุกข์จริง มันจริงในสวนนี้ มันไม่ใช่ตัวจริง แต่มันจริงในส่วนที่มันกัดเจ้าของ ไอ้ของปลอมนี้เกิดขึ้นมาที่ใครมันก็กัดเจ้าของ ชีวิตนี้ก็กัดเจ้าของเพราะมีความยึดมั่นถือมั่นว่า อึดตา ตัวตน อึดตनिया ของตน มีไ้ทั้งฝ่ายบวกและฝ่ายลบ ฝ่ายบวกก็น่ารัก ก็หลงรัก มันก็กัดไปแบบหนึ่ง ฝ่ายลบมันก็หลงเกลียด หลงโกรธ หลงเกลียด ก็ทรมาณใจอยู่แบบหนึ่ง ไอ้ความเกลียดมันก็กัดเจ้าของ ไอ้ความรักมันก็กัดเจ้าของ นี่เรียกว่าเพราะมันมีอึดตา อึดตาบวกก็กัดไปแบบบวก อึดตาลบก็กัดไปแบบลบ ก็พูดให้ถูกด่าอีกทีหนึ่งก็ว่า บุญมันก็กัดไปแบบบุญ บาปมันก็กัดไปแบบบาป ลองไปบ้าสิ บ้าบุญก็ไ้ได้ บ้าบาปก็ไ้ได้ ลองดู มันจะกัดพอๆ กัน นรกก็กัดไปแบบนรก สวรรค์ก็กัดไปแบบสวรรค์ เอ้า... เผลอไปแล้ว ดูสิ เผลอไปหาเรื่องให้ถูกด่าอีกแล้ว มาทำลายสวรรค์ ดีเดียนสวรรค์ เขายังต้องการกันอยู่ทั่วๆ ไป

ความหลุดพ้นอยู่เหนือความหมายที่เป็นคู่ๆ เหล่านี้ ดีชั่ว บุญบาป สุขทุกข์ นรกสวรรค์ ไ้เสีย แพ้ชนะ กำไรขาดทุน ไ้เปรียบเสียเปรียบ จะมีก็คู่เป็นคู่ๆ คู่ๆ ตรงกันข้ามนี้ ไปยึดถือสำหรับกัดทั้งนั้น กัดคนละอย่าง กัดคนละแบบ อย่างหนึ่งกัดอย่างบวก เป็นความเป็นของบวก น่ารักน่าพอใจ อย่างหนึ่งกัดความเป็นของลบ คือไม่มีอะไรที่น่าพอใจ ก็ลองไปเกลียดใครเข้าสิ เอ้า... คุณลองดูสิ ไม่มีเรื่องอะไร ไปเกลียดใครเข้าสักคนสิ เดียวมันก็กัด กัดเอาทันที ทั้งที่ผู้ถูกเกลียดมันไม่รู้อะไร แต่ผู้เกลียดมันถูกกัดละ มันก็เพราะเรื่องของอึดตา พอกันทีนะสำหรับว่าอึดตา มันเป็นที่ตั้งแห่งเวลา เป็นที่ตั้งแห่งตณหา เป็นที่ตั้งแห่งอายุ มันก็มีความทุกข์ เราจะมีชีวิตชนิดที่ไม่มีอึดตา

เอ้า... ทีนี้ขอเวลาพูดรายละเอียดหน่อย อย่างหาว่านอกเรื่องนะ คือพูดเรื่องอึดตานี้ กันให้มันถึงที่สุด เอาของปัญหาที่มันมีอยู่จริง เมื่ออึดตาเป็นไปอย่างแรงกล้า คือยึดถืออย่างแรงกล้า มันก็เกิดอึดตตปัญญา ความเห็นแก่ตัว อึดตตตปัญญา เกิดความเห็นแก่ตัว มีปัญญา รู้จักแต่ประโยชน์ของตัวเอง อย่างอื่นไม่

รู้ อย่างอื่นมองไม่เห็น ไม่รู้ รู้จักแต่ว่าประโยชน์ของตัว มันก็เลยเรียกว่าความเห็นแก่ตัวๆ ใจมีตัวมีอัตตาเฉยๆ นั้นมันไม่เท่าไรหรอก เป็นภาระหนักก็จริงเถอะ แต่มันยังไม่กัด แต่มันเมื่อเห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัว เกิดกิเลสทุกประเภทที่เห็นแก่ตัว มีตัวไม่เท่าไร แต่ถ้ามีความเห็นแก่ตัว นั้นถึงขนาด ที่จะต้องถูกกัด มันกัดตัวเองยังไม่พอ มันกัดคนที่เข้าไปเกี่ยวข้อง หรือสิ่งที่เข้าไปเกี่ยวข้อง แล้วกัดเป็นวงกว้างออกไป กว้างออกไปจนมันกัดทั้งโลก กัดทั้งโลก กัดทั้งจักรวาลเลย น่ากลัวไหม

ความเห็นแก่ตัวนั้นเกิดขึ้นแล้วก็กัดเจ้าของ ขยายออกไปเป็นกัดครอบครัวทั้งครอบครัว และก็กัดทั้งหมู่ ทั้งคณะ ทั้งสังคม เป็นหมู่เป็นพวกใหญ่ออกไป จนกัดทั้งประเทศ กัดทั้งประเทศไม่พอ ยังต้องกัดทั้งโลก กัดทั้งโลก โลกของเราจึงเดือดร้อนอยู่ด้วยสิ่งที่เรียกว่าอัตตา แล้วก็สูงขึ้นมาเป็นความเห็นแก่ตัว ถ้ารู้จักและเกลียดชังสิ่งเลวร้ายนี้เท่าไร ก็จะเกลียดอัตตา เกลียดความมีตัวยิ่งขึ้น ยิ่งขึ้นๆ จนหาทางหลุดพ้นจากความมีตัวและจากความเห็นแก่ตัว

เพื่อจะให้ได้เกลียดอัตตามากขึ้น อาตมาก็จะขอพูดบรรยายความเลวร้ายของอัตตาให้ฟัง ไม่ใช่เรื่องหลอกกันเล่น ไม่ใช่มาหลอกให้กลัวผี มันยิ่งกว่าผี มันกินยิ่งกว่าผี มันน่ากลัวยิ่งกว่าผี ขอมาเสียเวลากันหน่อย รู้จักความเห็นแก่ตัวของอัตตาที่น่าเกลียดน่าชังอย่างยิ่ง ตั้งต้นไปตั้งแต่เรื่องของบุคคลชั้นบุคคลแต่ละคนๆ ก่อน คนเห็นแก่ตัวๆ ทั้งเรดตัวขาวและเรดตัวแดง คน... ทั้งคนตัวแดงและคนตัวขาว ทั้งพระทั้งฆราวาส พูดอย่างนั้นดีกว่า มีส่วนที่เห็นแก่ตัวได้โดยเท่ากัน ก็เรียกว่าเห็นแก่ตัว ผู้เห็นแก่ตัว ชั้นดีเลิศก็เห็นมากที่สุด ชั้นดีน้อยก็เห็นน้อยหน่อย ชั้นเลวก็เห็นไปตามแบบของเลว เห็นที่สุดไปตามแบบของเลว เพราะเป็นเรื่องของอัตตา อัตตเนีย และก็เป็นอัตตัตถปัญญา เห็นแก่ตัวๆ จะบอกพอเป็นตัวอย่างเท่านั้น หมดหรือไม่หมดก็ไม่แน่ใจว่าพอ พอที่จะเป็นตัวอย่างสำหรับเกลียดไอ้สิ่งที่เรียกว่าเห็นแก่ตัวที่มาจากอัตตา

ที่นี้ความเห็นแก่ตัวก็มีในผู้ใด ก็คนนั้นก็เห็นแก่ตัว เห็นแก่ความต้องการของตัวเองคือความต้องการของกิเลสตัณหา เขาก็ไม่เห็นแก่ผู้อื่น ไม่เห็นแก่เพื่อนมนุษย์ตาตาๆ แล้วก็ไม่ได้เห็นแก่ความถูกต้องความเป็นธรรม ความยุติธรรม ไม่เห็นทั้งนั้น ฉะนั้นจะเห็นแต่ประโยชน์ของฉัน นี้เรียกว่าคนเห็นแก่ตัว แล้วมันมีอาการอย่างไร ไล่ ไล่ คอยฟังดูให้ดี จะไล่ไปตามลำดับ

เป็นเรื่องจริงของมนุษย์นะ ขอให้ช่วยฟังให้ดีๆ ให้สมกับว่ามันเป็นเรื่องจริงของมนุษย์ กำลังเป็นปัญหาแก่มนุษย์ และเป็นเลวร้ายแก่มนุษย์ เป็นศัตรูอย่างยิ่งแก่มนุษย์ คนเห็นแก่ตัวมันก็ขี้เกียจ เกือบจะไม่ต้องอธิบาย พอเห็นแก่ตัวมันก็อยากจะนอน ไม่อยากจะทำงานอะไร แต่มันจะเอาประโยชน์เต็มทีกับเขาเหมือนกัน คนขี้เกียจทุกคนมันต้องการประโยชน์โดยไม่ต้องทำอะไร เป็นที่รังเกียจของผู้อื่นอย่างยิ่ง มันเห็นแก่ตัวและมันขี้เกียจ แต่มันจะเอาประโยชน์ และก็มีความเลวร้ายต่อออกไปจากความขี้เกียจ

คนเห็นแก่ตัวมันลำเอียงไม่เที่ยงธรรม เป็นอคติ อคติ ผู้พิพากษาเห็นแก่ตัวมีอคติ ก็เพราะเห็นแก่ตัวไม่คงไว้ซึ่งความเที่ยงตรง เพราะมันเห็นแก่ตัวมันเอียงไปหาตัวหมด คนเห็นแก่ตัวมันก็บิดพลิ้วๆ สิ่งที่ดีควรทำมันไม่ทำ มันก็มีข้อแก้ตัวมาก คนเห็นแก่ตัวนี้เก่ง มีข้อแก้ตัวมาก แก้ตัวสารพัดอย่างเพื่อจะบิดพลิ้วจากหน้าที่การงานที่ดีควรจะทำ คนเห็นแก่ตัวมันบิดพลิ้วเก่ง หาทางออกจนได้ ให้ได้ขี้เกียจจนได้ อย่างนี้เรียกว่า

บิดพลิ้วๆ ไม่ต้องทำงาน ถ้าต้องทำอะไรคนเห็นแก่ตัวมันก็ทำอย่างซู่ๆ หัวดๆ เพราะมันไม่ยอมทำ มันฝันใจทำก็ทำอย่างซู่ๆ อย่างหัวดๆ อย่างสัพเพรา มีโมหะเต็มที มันก็ทำชนิดที่เอาเปรียบด้วย คือทำอย่างตลก เล่นตลก ทำอย่างหลอกลวง

นอกจากจะซู่ๆ แล้วทำอย่างหลอกลวง ทำอย่างไม่ซื่อ และให้ได้เปรียบทุกอย่างทุกประการแก่เขา แก่ผู้เห็นแก่ตัว และอีกทางหนึ่งคนเห็นแก่ตัวนี้มันตระหนี่ๆ ไม่ช่วยเหลือ ไม่เจือจานในกรณีที่ควรช่วยเหลือ เจือจาน มันมีความตระหนี่ ไม่ใช่มัธยัสถ์ละ มันเกินมัธยัสถ์จนตระหนี่ มันควรช่วยแท้ๆ มันก็ไม่ช่วย แม้แต่กับผู้มีบุญคุณมันยังไม่ช่วย มันตระหนี่เกินไป มันก็มีอุบายวิธีที่จะโกงเอาซึ่งหน้า คดโกงกันซึ่งหน้า ซี้จ้อต่อหน้า คนเห็นแก่ตัว แล้วก็ริษยา คนเห็นแก่ตัวมันก็ริษยา ไม่อยากให้ใครดีกว่า ไม่อยากให้ใครรวยกว่า ไม่อยากให้ใครรวยกว่า ไม่อยากให้ใครอะไรกว่า มันริษยาๆ มันจะดีเสียคนเดียวในโลกนี้

มันไม่มีน้ำใจนักกีฬา น้ำใจนักกีฬาที่จะซื่อตรง ที่จะอดทน ที่จะให้อภัย ที่เรียกว่าน้ำใจนักกีฬาหาไม่ได้ในผู้ที่เห็นแก่ตัว คนเห็นแก่ตัวจึงไม่รู้จักให้อภัย ไม่อดโทษ ใครจะขอโทษเท่าไรมันก็ไม่รู้จักอดโทษ อะไรหน่อยมันก็จะฟ้องศาล มันจะเอาประโยชน์จากที่เขามาล่วงเกิน ไม่รู้จักให้อภัยอย่างนี้เป็นธรรมดา เมื่ออย่างนี้แล้วมันก็ไม่สามัคคีกับใคร ไม่สามัคคีกับใคร ไม่จงรักภักดีกับใคร ไม่อยากจะร่วมสามัคคีเพื่อทำความดี เพื่อความสร้างสรรค์ เพื่อการพัฒนา มันก็ไม่เอา แม้เพื่อการพัฒนามันก็ไม่เอาเพราะไม่สามัคคี ขวอนคนชนิดนี้มาช่วยกันทำอะไรเพื่อพัฒนา มันไม่เอาๆ มันไม่มา ไปชวนข้างมารอดูเข้มชะยังง่ายกว่า ใจ ขวอนคนอย่างนี้มาหาความสามัคคี นี่เป็นเรื่องทั่วไปไม่ว่าที่ไหน คนเห็นแก่ตัวไม่สามัคคี ไม่ช่วยกันทำ แต่พอเขาทำเสร็จแล้ว มันกลับได้ประโยชน์และเอาประโยชน์

ขอยกเรื่องจริงที่มีอยู่แถวนี้มาสักเรื่องหนึ่ง ไม่ใช่ประธาน ไม่ใช่ประธานใคร แต่มันเป็นเรื่องจริงเพื่อประกอบคำบรรยายข้อนี้ สามัคคี ไม่สามัคคี คือเมื่อ ๔๐- ๕๐ ปีมาแล้ว ใต้ถนนนี้ไม่มี มันต้องเดินทุ่งนา เดินกลางทุ่งนา เดินหัวคันทนา เดินบุกน้ำ จาก..มานี้ มาสวนโมกข์นี้ เราก็พยายามที่จะสร้างถนนกันทีละเล็กทีละน้อยเรื่อยๆ มา ก็บอกกล่าวขอความช่วยเหลือ มาช่วยกันสร้างถนน อาจารย์ทน วัดชยาวราม (นาที่ที่ 30.45) เป็นหัวเรี่ยวหัวแรง อาตมาเข้าไปช่วยเขาเหมือนกัน ก็มีคนมา ไม่ใช่ไม่มา ก็มีคนมา จนทำถนนได้เหมือนกัน แต่มันก็มีคนจำนวนหนึ่งซึ่งมันก็ได้มากนั้ มันไม่มา แล้วมันยังแถมพูดว่า มึงทำเถอะๆ เสร็จแล้วจะเดินให้มึงได้บุญ มันดีถึงขนาดนี้ มึงทำเถอะถนนนี้ มึงทำ แล้วจะเดินให้มึงได้บุญ มันตัดช่อง ตัดช่องเอาแต่ที่เขาจะไม่ต้องทำ แล้วก็เขาจะได้ประโยชน์ นี่คนไม่สามัคคีมันเป็นอย่างนี้ คนเห็นแก่ตัวมันเป็นอย่างนี้

ทีนี้ที่สุดมันก็เป็นคนอกตัญญู แม้แต่บิดามารดาของมันเอง ถ้ามันมีความเห็นแก่ตัวมากมันก็อกตัญญูแก่คนทุกคน แม้แต่กับมารดาบิดาของมันเอง มันก็ไม่เสียสละตอบแทนพระคุณ นี่เรียกว่ามันอกตัญญู ถ้าเป็นไปอย่างแรงกล้า อย่างสูงที่สุดแล้วก็เป็นคนขายชาติ เรียกว่าคนขายชาติ คือคนยอดสุดของอกตัญญู คือผู้เห็นแก่ตัว ไม่รู้บุญคุณเสียแล้วมันยังลบหลู่บุญคุณเสียอีก ไม่รู้จักบุญคุณ ไม่ตอบแทนบุญคุณยังลบหลู่บุญคุณ กล่าวร้ายไปเสียอีก ใจคนที่ช่วยเหลือกลายเป็นคนโง่ไปเสีย นี่เรียกว่ามันลบหลู่

บุญคุณ ก็ยกตัวเองขึ้นเหนือผู้อื่น ยกตนข่มท่าน เป็นสิ่งสนุกสนานของผู้เห็นแก่ตัว ผู้เห็นแก่ตัวมันจะพูดเอากำไรให้แกตัวเองในลักษณะที่ว่ายกตนข่มท่าน เป็นปกติวิสัยของผู้เห็นแก่ตัว

คนเห็นแก่ตัวโกรธง่ายและโกรธเร็ว แล้วก็ลืมยาก เลิกโกรธยาก มันโกรธง่ายและโกรธเร็ว แล้วมันก็ลืมยาก คือหายโกรธยาก ความเห็นแก่ตัวยังมีอยู่เท่าไรมันก็โกรธอยู่เพียงนั้น โกรธอยู่เท่านั้น แล้วที่มันเลวร้ายกว่านั้นก็ว่าคนเห็นแก่ตัวมันชอบใส่ความผู้อื่น บั่นเรื่องร้ายขึ้นมาใส่ความผู้อื่น เพื่อประโยชน์แก่ตัวให้ตัวได้ประโยชน์เมื่อได้สร้างเรื่องนี้สำเร็จ หรือว่าให้คนมันแตกสามัคคีกัน ยุให้คนมันแตกสามัคคีกัน ถ้าว่าการแตกสามัคคีนั้นตัวเองได้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแล้วมันก็เอา นี่มันยิ่งกว่าผี มันหลอกลวง มันอะไร มันอย่างยิ่ง

คนเห็นแก่ตัวไม่รักษาสัจจะ ไม่รักษาความจริง ไม่รักษาเวลา ไม่ตรงต่อคำพูดหมด และคนเห็นแก่ตัวมันก็เป็นคนสุ่ยสุ่ย ใช้ของเปลือง แม้ว่าเป็นของตัวเองก็เกิด เป็นของตัวเอง ความหมดเปลืองของตัวเอง ให้อันเห็นแก่ตัวมันก็ใช้อย่างสุ่ยสุ่ย หาความสะดวกสบาย อวดมั่งอวดมี สุ่ยสุ่ย แม้อย่างว่า มันจะใช้น้ำ ใช้ไฟ ใช้สิ่งของนี่มันก็ใช้อย่างสุ่ยสุ่ยสนองกิเลสตัณหาของมัน เพราะว่าความประหยัดนั้นมันไม่ส่งเสริมให้ความรู้สึกของกิเลสตัณหา พอที่ละมั่ง มันเยอะเยอะนี่

คนเห็นแก่ตัวขี้เกียจ แล้วก็ขี้คิด แล้วก็ขี้บิดพลิ้วหน้าที่ แล้วก็ทำอะไรซุ่ยๆ แล้วก็เอาเปรียบ แล้วก็ตระหนี่ แล้วก็โกงซึ่งหน้า อิจฉาริษยา ไม่มีน้ำใจนักกีฬา ไม่ให้อภัย ไม่สามัคคี ไม่กตัญญู ลบหลู่คุณท่าน ยกตนข่มท่าน โกรธง่าย ชอบใส่ความ ไม่รักษาความจริง ไม่รักษาสัจจะ แล้วก็สุ่ยสุ่ย ทำลายตัวเองก็ยังสามารถได้ สิ่งใดที่จะสนองกิเลสตัณหาของตัว แม้จะหมดเปลืองมันก็ทำ เอาละ เท่านั้นที่พอแล้วละ

เอาตามคิดว่าพอแล้ว พอแล้ว สำหรับที่จะเกลียดความเห็นแก่ตัว กลัวความเห็นแก่ตัว แล้วพอที่จะประกาศความเป็นศัตรูกับมัน ประกาศความเป็นศัตรูกับความเห็นแก่ตัวหรือผู้เห็นแก่ตัว ทั้งหมดนี้มันทำแกตัวเอง เป็นแก่ตัวเอง เป็นนิสัยของตัวเองเฉพาะตัว แล้วผลมันก็ออกไปกว่านั้น ออกไกลไปกว่านั้น คนเห็นแก่ตัวนี่มันก็ทำลายสมบัติของธรรมชาติ คนทำลายป่า คนทำลายแม่น้ำลำธาร ทำลายภูเขา ทำลายธรรมชาตินี้ มันเห็นแก่ตัว

แม้แต่สิ่งที่เขาสร้างไว้ดีแล้ว มันก็ทำลายนะพวกนี้แหละ ถนนหนทาง ห้วยหนอง คลองบึง บาง ที่เขาทำไว้ดีแล้ว มันก็ไปทำลาย มันก็ลุกกล้า มันก็เบียดบังเอามาเป็นของมันหมด มันทำรั้วปิดถนนปิดทางเดิน โกงเอาพื้นที่เหล่านี้มาเป็นของตัวเอง สรุปรวมอยู่ในคำว่ามันโกง ทำลายถนนหนทาง ห้วยหนอง คลองบึง บาง ที่เขาทำไว้ดีแล้ว มันปลุกกอไผ่ลุกกล้าลำคลองให้แคบเข้ามา แล้วตัวเองก็ได้เนื้อที่ เห็นกันอยู่ทั่วๆ ไป การกระทำของผู้เห็นแก่ตัว ทำลายธรรมชาติตามธรรมชาติก็ทำลาย ทำลายในสิ่งที่เพื่อนมนุษย์สร้างไว้ดีแล้ว มันก็ทำลาย แล้วคนเห็นแก่ตัวนี่เป็นผู้ที่สร้างมลภาวะปัญหาโลก

โลกกำลังเดือดร้อนด้วยมลภาวะ แล้วคนเห็นแก่ตัวมันเป็นผู้สร้างมลภาวะ นับตั้งแต่คนมีอำนาจวาสนาที่สุด คนร่ำรวยที่สุด คนมีอิทธิพลมากที่สุด เขาทำกิจการเพื่อประโยชน์ของเขา แล้วสร้างมลภาวะให้แก่ผู้อื่นโดยไม่รับผิดชอบ แล้วก็ไม่สงสาร มลภาวะจึงเพิ่มขึ้นในโลก เพิ่มขึ้นในโลกเพราะคนเห็นแก่ตัว

บ้านเราบ้านนอกยังไม่มาถึง แต่ในเมืองกรุงเต็มไปด้วยปัญหาเหล่านี้ มลภาวะที่มาจากผู้เห็นแก่ตัว แล้วคนที่เห็นแก่ตัวๆ ชุ่ยๆ มันสร้างอุบัติเหตุ รถชนกัน อะไรชนกัน หรือจมคว่ำลงไปทะเล ในคู ในอะไรต่างๆ อุบัติเหตุนานาชนิด มีมูลมาจากความเห็นแก่ตัวของผู้ใดผู้หนึ่งทุกระดับของตัวเจ้าของใหญ่ ของคนขับรถ ของคนชนของ ของอะไร มันออกมาตามลำดับ เขาเอาแต่ประโยชน์ของเขา แล้วก็ทิ้งมลภาวะ สร้างมลภาวะ นี้คนเห็นแก่ตัว สร้างมลภาวะพร้อมกับสร้างอุบัติเหตุ นี่มันออกมาถึงผู้อื่น

แล้วเขาก็ยังจะเป็นอะไรได้ลึกซึ้งกว่านั้น เป็นอะไรได้ลึกซึ้งกว่านั้น เพราะเห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัว อยากจะลองความสุขสนุกสนานที่เรียกว่าความเอร็ดอร่อยมากไปกว่าความจำเป็น ยิ่งได้ไปลองยาเสพติด แล้วก็ติดยาเสพติดจนตลอดชีวิตจนเป็นปัญหาของโลก ปัญหายาเสพติดนี้ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยเสียแล้ว เดี่ยวนี้เป็นปัญหาของโลกทั้งโลก เป็นปัญหายาเสพติด แล้วติดอบายมุข อบายมุขนี้มันยิ่งกว่ายาเสพติด ดึ่มน้ำเมา เทียวกลางคืน ดูการเล่น เล่นการพนัน เกียจคร้านทำการงาน คบคนชั่วเป็นมิตร ที่เรียกว่า อบายมุข ก็เป็นสิ่งเสพติด ยังมีสิ่งเสพติดอีกมาก เอาเป็นว่าไม่หมด ผู้ที่เห็นแก่ตัว

แล้วที่น่าหัวที่สุด ที่น่าหัวที่สุด คนเห็นแก่ตัวเหล่านี้ก็ได้เป็นโรคภัยไข้เจ็บชนิดที่สุนัขก็ไม่เป็น โรคแปลกๆ โรคเอดส์อะไรนะ คนเห็นแก่ตัวเอามาเป็นได้ มันอยากจะไปลองสิ่งที่มีมันไม่เคย นั่น คิดว่าจะมีรส หรือว่ามีความสุขอะไรพิเศษออกไป มันไม่ระมัดระวัง แล้วก็ไปลอง นี่ก็ได้เป็นโรคเอดส์ ได้เป็นโรคที่แม้แต่สุนัขก็ไม่เป็น ก็สมน้ำหน้าใหม่ สมน้ำหน้าหรือไม่สมน้ำหน้า คุณคำนวณดูเอง พุดตรงๆ ก็มันก็ได้เป็นโรคที่หมามันก็ไม่เป็น มันเป็นคนแล้วมันก็เลยเป็นโรคที่หมามันก็ไม่เป็น เดี่ยวนี้เราได้ยินก้องทั่วโลก โรคเอดส์ ก่อนนี้มันก็มี แต่มันไม่ร้ายกาจเท่าโรคเอดส์ โรคซิฟิลิส โคโนเรีย อะไรมันก็เป็นโรคที่หมามันก็ไม่เป็น แล้ว คนเห็นแก่ตัวก็เอามาเป็น มันได้เป็นโรคที่สุนัขก็ไม่เป็น เลยเอามาเป็น มันก็ยังไม้อู้สึกตัว ก็เรียกว่า ไม่ต้องมีความละอายกันแล้วๆ ขอแต่ให้ได้ในสิ่งที่กิเลสมันต้องการ ที่อึดตามันต้องการ ที่ตัณหามันต้องการ คือสรุปรวมมันไปอยู่ในความเห็นแก่ตัว ซึ่งมีอึดตาหรือความมีตัวเป็นฐานรองรับอยู่ในส่วนลึก

มันเห็นแก่ตัวหนักเข้า หนักเข้ามันก็เป็นอันธพาล อันธพาลได้ทุกรูปแบบ ความชั่ว ความผิด ความเลวอะไรมันทุกรูปแบบ มันก็เป็นได้เพราะความเห็นแก่ตัว เขามีปรัชญาสูงสุดของเขา อาตมาเคยสนทนากับบางคน เขาว่าเขามีวิธีรวลัด คนเห็นแก่ตัวเขามีวิธีรวลัด คือไม่ต้องไปทำงาน ให้ตากแดดกรำฝน ให้เหงื่อไหลไคลย้อย ไปปล้นไปจี้ดีกว่า บางทีไม่ก็นาที่ก็รวลัดเป็นล้านๆ เรียกว่ารวลัด คนเห็นแก่ตัวคิดรวลัด ทั้งนั้น ไม่เคยคิดจะทำด้วยความเหน็ดเหนื่อยเหงื่อไคล ปรัชญารวลัดของเขามันทำให้เกิดการปล้น การจี้ การคดโกงกัน เหมือนอย่างที่ได้ยินอยู่ โกงเงินธนาคาร ปล้นจี้ธนาคาร บางทีไม่ก็นาที่ก็ได้เป็นล้านๆ แล้ว นี่มันอันธพาลทุกรูปแบบๆ เพื่อความรวลัด

อ้อ... คิดบัญชีกันที่นี่ ในที่สุดมันก็หลงทาง ไข่ความเห็นแก่ตัวมันก็หลงทาง มันไปทำไปทุกอย่างทุกประการ หลงทางก็คือเริ่มเสื่อม เสื่อมจากความรู้สึกผิดชอบชั่วดี หลงทางเรื่องรวลัด หรือรวลัดโดยอ้อม รวยคดโกงนี้ จนกระทั่งว่าเป็นโรคประสาท แล้วก็เป็นบ้า ไปอยู่โรงพยาบาลบ้า จบจากของเขาอยู่ด้วยความ เป็นบ้า ต้องไปอยู่ในโรงพยาบาลบ้า อาตมาขอเขียนยืนยันอย่างที่ทำให้ท่านทั้งหลายพิศุจน์ พนันกันก็เอา

อาตมาว่าคนบ้าทุกคนๆ ในโรงพยาบาลทุกแห่งๆ ที่มีคนบ้า คนบ้าทุกคนตั้งต้นความเป็นบ้าของเขานี้มาจากความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัวมาตามลำดับ ตามลำดับจนความเห็นแก่ตัวแก่กล้าคม เข้มงวดจนหลงทางๆ วงเวียนหลงทาง ไม่รู้จะไปทิศทางไหน ก็เลยเป็นบ้า ค่อยๆ เป็นบ้าจนไม่รู้สึกรู้สีกตัว จนเป็นบ้าเลย บ้าเลย นี้อย่างหนึ่ง ไปจบลงด้วยความเป็นบ้า

ที่นี้ความเห็นแก่ตัวอีกทาง หลงทางไปทางที่ว่าไม่รู้จะทำอย่างไร ทำไม่ถูก มุทะลุขึ้นมาด้วยความเห็นแก่ตัว มันซัดใจอะไรไม่มากมาย มันก็ฆ่าลูก ฆ่าเมีย ฆ่าพ่อ ฆ่าแม่ ฆ่าตัวเองตายตาม เดียวนี้เมียไม่ให้เงินไปซื้อเหล้า มันก็ยิงฆ่ากันแล้ว ฆ่าได้แม่แต่พ่อแม่ แม่แต่ลูกเมีย นั่นจบฉากด้วยความเป็นบ้า ด้วยการฆ่าตัวเองตายตาม หลังจากฆ่าลูก ฆ่าเมีย ฆ่าพ่อ ฆ่าแม่ ฆ่าคนที่มันเกลียดชังหมดแล้ว ก็ฆ่าตัวเองตายตาม หรือแม้ในกรณีที่มีการฆ่าตัวเองตายตามอย่างปกติ มันก็เป็นเรื่องความเห็นแก่ตัวเหมือนกัน ถึงมหาเศรษฐีในโลกที่ฆ่าตัวเองตายก็มีบ่อยๆ ความเป็นเศรษฐีมันหลงทาง ความเห็นแก่ตัวมันหลงทาง มันก็ฆ่าตัวเองได้ นำหัวหรือไม่นำหัว ความเห็นแก่ตัวกลับฆ่าตัว ตัวกลับฆ่าตัว ความหลงตัวมันกลับฆ่าตัว ทำลายตัว พอแล้วมั้ง ใจความเลวร้ายหรือโทษของความเห็นแก่ตัว

ความเห็นแก่ตัวนี้มาจากความมีตัว มีตัวจนหลง แล้วก็เห็นแก่ตัว ก็หลงหนักขึ้น หลงหนักขึ้น ตามอย่างที่กล่าวมาแล้วนี้ คุณจะต้องใคร่ครวญดูเองว่า ความเลวร้ายในโลกที่ไหนที่ไม่มาจากความเห็นแก่ตัว ไม่มีฯ ความเลวร้ายทุกอย่างทุกชนิดมาจากความเห็นแก่ตัว แล้วกำลังมีอยู่ในโลก ในบ้านเราก็มี บ้านอื่นก็มี ประเทศเราก็มี ประเทศอื่นก็มี และก็กำลังจะมีกันทั่วโลก ทั้งโลก เพราะความเห็นแก่ตัวมันมีความยั่ววน มีความหลอกลวง ก็เป็นกันทั่วโลก เบียดเบียนกันทั้งโลกพร้อมที่จะฆ่าฟันกันตลอดเวลา เดียวนี้เขาสร้างอาวุธไว้สำหรับจะทำลายผู้อื่นมากมายแต่ยังไม่ได้ใช้เพราะยังกลัวตาย ถ้าเมื่อไรมันล้มกลัวตายมันก็ใช้อาวุธเหล่านี้วินาศกันทั้งโลก นี่ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ในโลกนี้นั้นมันจะทำลายโลกพร้อมทั้งตัวเอง

นี่ขอให้ใคร่ครวญดูเถิด สิ่งเหล่านี้มากพอหรือยังที่จะทำให้เราเกลียด เกลียดความเห็นแก่ตัว แล้วก็เกลียดอดีต อดีตซึ่งเป็นฐานที่ตั้งรองรับแห่งความเห็นแก่ตัว ถ้าท่านเกลียดพอ รู้จักเกลียดอดีตหรือความเห็นแก่ตัวพอ ท่านก็คงจะมีความยินดีในการที่จะมีชีวิตอยู่โดยไม่ต้องมีอายุ ท่านคงจะพอใจในการมีชีวิตอยู่โดยไม่ต้องมีอายุ ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งอดีต เป็นที่ตั้งแห่งความเห็นแก่ตัว อายุที่รักนักรักหนา ถนอมนัก ถนอมหนา อายุหรือชีวิตมันมีความหมายแห่งอดีตรวมอยู่ในนั้น นี่ก็เป็นรากฐานให้เกิดความเห็นแก่ตัว ก็สร้าง ความเลวร้ายทุกอย่างทุกประการดังที่ได้ยกมาเป็นตัวอย่างให้เห็น เสียเวลาไปเกือบชั่วโมงพูดเรื่อง ความเลวร้ายของอดีตและของความเห็นแก่ตัว

เฮ้อ... เดียวนี้เหมาเอาเองนะ อาตมาเหมาเอาเองว่าท่านทั้งหลายเกลียดอดีตแล้ว เกลียดความเห็นแก่ตัวแล้ว ก็มาสนใจในการมีชีวิตโดยไม่ต้องมีเวลา ไม่ต้องมีอายุ ไม่ต้องมีอดีต ไม่ต้องมีความเห็นแก่ตัวกันบ้าง คงจะเข้าใจว่าเราได้ดำเนินมาถูกต้องแล้วมั้ง ก่อนนี้ก็เมาอายุ หลงไหลในอายุ สมโภชอายุ ต่ออายุอะไรกันใหญ่ ต่อมาก็เห็น ใจ... ไม่เอาเว้ย ก็ล้ออายุ ล้อเลียนอายุ ล้อความมีอายุ ต่อมาขี้เกียจล้อแล้วเว้ย เลิก เลิกอายุๆ ก็เลิกอายุแล้วเดี๋ยวนี้ก็มาขึ้นที่ว่ามีชีวิตโดยไม่ต้องมีอายุ มีชีวิตเป็นอยู่ชนิด

ที่ไม่ต้องมีอายุ หรือสิ่งหลอกลวงที่ซบกัดเจ้าของ แล้วคงฟังไม่ถูกอีกเพราะคำว่าอายุนี่เขาใช้ความหมาย เป็นอย่างอื่นก็ได้ ความหมายกลางๆ ก็ได้ แต่ในที่นี้เราหมายถึงมันเป็นที่ตั้งแห่งอัตตา หรือมีอัตตาเป็นที่ตั้ง อายุมันมาจากอัตตา มีความหมายแห่งอัตตา อายุมันจึงเป็นสิ่งที่หลอกลวงไปตามความหมายแห่งอัตตา แล้วก็มีความเห็นแก่อัตตา คือความเห็นแก่ตน

สมัยก่อนคนเกลียดความเห็นแก่ตนกันมาก ใช้เป็นคำด่า เมื่ออาตมาเล็กๆ ได้ยินด้วยหูตัวเอง ไป ฟังคำบรรยายของฝรั่ง ฝรั่งเขาจ้างมาจากเมืองนอก มาเป็นจเรตำรวจเที่ยวบรรยายสั่งสอนอบรมตำรวจ และอบรมข้าราชการด้วย เขามาพูดที่วัดโพธาราม ที่พุ่มเรียง อาตมาไปฟังกับเขาด้วย ได้ยินเขาตำหนิติเตียนว่าคนไทยนี้ยังเห็นแก่ตัว ยังเห็นแก่ตัว ฝรั่งติเตียนคนไทยว่าเห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัว แล้วเคยได้ยินจากที่อื่น ๆ อีกหลายแห่งที่ฝรั่งเขาติเตียนคนไทยว่าเห็นแก่ตัว เห็นแก่ตัว เดียวนี้ไม่ได้ยินแล้วนะ ฝรั่งรับเอาไปใช้เองหมดแล้ว ฝรั่งเอาไปใช้เองหมดแล้ว ความเห็นแก่ตัว ไม่ต้องว่าคนไทยเห็นแก่ตัวแล้วนะ แล้วทั้งโลกมันจะเป็นอย่างไร ถ้าทั้งโลกมันเห็นแก่ตัว

โลกมันกำลังวินาศเพราะความเห็นแก่ตัว ช่วยกันเร็วๆ เผยแผ่ธรรมะออกไปเร็วๆ เผยแผ่ธรรมะออกไป ป้องกันความเห็นแก่ตัว กำจัดความเห็นแก่ตัว อย่าให้ความเห็นแก่ตัวมันมากไปกว่านี้ ครอบงำโลก ยิ่งขึ้นไปกว่านี้ โลกมันจะวินาศนะ เห็นไหมอัตตา อัตตาตัวเดียวมันเป็นปัญหาทั้งโลก ทั้งจักรวาล แม้ในเมืองสวรรค์ ถ้าเจริญด้วยอัตตาแล้วก็หมด หมดความเป็นเมืองสวรรค์หรือเป็นพรหมโลก เป็นอะไร มาเป็นอบาย มาเป็นสัตว์นรกกันหมด

เป็นอันว่าขอร้องให้สนใจเกิดว่าจะมีชีวิตอย่างไรจะไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของสิ่งที่เรียกว่าอัตตาๆ ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของสิ่งที่เรียกว่าอัตตา บุคคลก็อย่าเห็นแก่ตัว ครอบครัวก็อย่าเห็นแก่ตัว หมู่บ้านนี้ก็อย่าเห็นแก่ตัว เมืองนี้จังหวัดนี้ก็อย่าเห็นแก่ตัว ประเทศนี้ก็อย่าเห็นแก่ตัว โลกนี้ก็อย่าเห็นแก่ตัว นั่นละคือหนทางรอดของมนุษย์ จะไม่วินาศ เมื่อชวนกันเห็นแก่ตัวยิ่งขึ้นๆ มันก็ไม่พิน หลีกไม่พิน ความเห็นแก่ตัวนั้นก็ จะทำลายโลกวินาศไปในที่สุด ไม่เห็นแก่ตัวอย่างเดียวก็ปลอดภัยหมดทุกอย่าง นี่เรียกว่ามีพระศาสนา สมบูรณ์

ศาสนาทุกๆ ศาสนาที่มีอยู่ในโลกล้วนแต่สอนเรื่องไม่เห็นแก่ตัวทั้งนั้น แต่เรียกชื่อต่างๆ กัน ศาสนา พุทธ คริสต์ อิสลาม ฮินดู ซิกข์ เชิก แม้แต่อะไรก็ตามที่เป็นลัทธิ ศีลธรรม จริยธรรม แล้วก็สอนให้ลด เลิก ละ ความเห็นแก่ตัวทั้งนั้น แต่แล้วก็ไม่มีใครปฏิบัติ ไม่มีใครปฏิบัติ คิดดูสิ ก็ไปเห็นแก่ตัว ล้อ ล้อ ล้อเลียนทำ ทายาศาสนาหรือศีลธรรมกันเสียอีกนี่ ความเห็นแก่ตัวมันก็ได้เปรียบกระबाดไปทั่วโลก ถ้าว่ามีความไม่เห็นแก่ตัว ก็คือศาสนายังอยู่กับมนุษย์ พอมีความเห็นแก่ตัว มนุษย์ก็หมดไปจากศาสนา ไม่มีศาสนา มีแต่สัตว์อะไรชนิดหนึ่งก็ไม่ควรเรียกว่ามนุษย์ จะเรียกว่าคนหรืออะไรก็ตามใจ แต่ไม่ใช่มนุษย์แล้ว เห็นแก่ตัวทำ อย่างเดียวแต่เพื่อประโยชน์ของตัวเอง บังคับไว้ไม่อยู่ ก็ใช้ทำลายกันทั้งโลก ที่เคยเรียกไว้ในคัมภีร์เก่าๆ ว่า มิคสัญญีๆ ประหารกันฆ่าฟันกันจนไม่มีเหลือ เรียกว่า สัตถันตรกัลป์ๆ กัลป์นั้นยุคนั้นฆ่าฟันกันจนไม่มีอะไร

เหลือก็มี เรียกว่า สัตถันตรกัลป์ หรือเรียกว่า มิคสัญญี ฆ่ากันเหมือนกับง่าย ๆ เหมือนกับตบยุง หรือ เหมือนกับฆ่าเนื้อฆ่าปลา นี่ความเห็นแก่ตัว

ถ้าไม่มีความเห็นแก่ตัว ไม่มีใครเดือดร้อน บ้านเรือนไม่ต้องทำรั้ว บ้านเรือนไม่ต้องปิดประตู นอนไม่ต้องปิดประตูเรือน ถ้าไม่มีความเห็นแก่ตัว ไม่มีใจ ไม่มีขโมย ไม่มีศัตรู เต็มนี้แม้แต่ทำรั้วปิดประตูกันแน่นหนาเท่าไร มันก็ยังไม่พิน เพราะความเห็นแก่ตัวมันแรงกว่า พอไม่เห็นแก่ตัวเท่านั้นแหละ ใครจะเบียดเบียนใครละ ใครจะฆ่าใคร ขโมยใคร ผิดกาเมใคร โทกหลงกลวงใคร มันก็ไม่มี หรือว่าถ้าใครเผลอไปล่วงเกินผู้ใดผู้หนึ่งบ้าง ใ้ผู้นั้นมันก็ให้อภัย ให้อภัยๆ มาด่ามันซึ่งหน้ามันยังให้อภัย มาตีหัวมันซึ่งหน้ามันก็ยังให้อภัย ถ้ามันไม่เห็นแก่ตัว คดีก็ไม่เกิด คดีแพ่งก็ไม่เกิด เพราะมันเต็มเป็นด้วยคนให้อภัย บางทีจะถือว่าได้บุญ คดีอาญาก็ไม่เกิด เพราะมันเลวร้ายเกินไป แล้วมันก็ไม่เกิด คดีอาญาก็ไม่มี คดีแพ่งก็ไม่มี

คำนวณดูเอาเองเถิดว่า บ้านเมืองจะสงบสุขเท่าไรในการที่ไม่ต้องมีคุกตะราง ไม่ต้องมีตำรวจ ไม่ต้องมีศาล กระทั่งว่าไม่ต้องมีโรงพยาบาลบ้า นี่เป็นสุขสงบเย็นเท่าไร ทั้งหมดนั้นมันมีได้เพียงแต่ว่าไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ตัว เป็นภาวะสูงสุดไม่ว่าจะมองกันแง่ไหน มองกันในแง่การเมืองก็สูงสุด มองในแง่ศาสนา ก็สูงสุด สูงสุดอยู่ที่ไม่มีความเห็นแก่ตัว คนโบราณเขาเคยหวังกันไว้อย่างนี้ แล้วสร้างคำพูดอันนี้ขึ้นมาอธิบายไว้ข้างหน้า ว่าโลกพระศรีอารย์ โลกพระศรีอารียเมตตรัย “เมสซิอาห์” (Messiah) ของพวกยิว ความหมายเดียวกันแหละ **กันกิรี (นาทิตี 58.40)** ของฮินดู หมายถึงว่าผู้ที่เกิดขึ้นมาทำให้โลกนี้ไม่มีความเลวร้ายใดๆ มีแต่ความสุขสงบเย็น ไม่เห็นแก่ตัว เต็มนี้กำลังไม่มีหวังๆ ยังไกล ไกลออกไป ไกลออกไป ไกลออกไป จะทำอย่างไรได้

แต่เต็มนี่ถ้ามันเป็นไปได้ สมมติว่าเป็นไปได้ ทุกคนๆ ในโลกไม่เห็นแก่ตัวๆ มันก็เป็นไปได้ทันทีเหมือนกัน ถ้าคนทุกคนในโลกไม่มีความเห็นแก่ตัวเพียงอย่างเดียว สภาพอย่างนั้นก็กลับมา ไม่ต้องมีคุกตะราง ไม่ต้องมีตำรวจ ไม่ต้องมีศาล ไม่ต้องมีเรื่องคดี และก็ไม่ต้องการปกครอง เป็นภาษาพูดของเล่าจื้อ เล่าจื้อนี้เป็นพระศาสดาในเมืองจีน พร้อมๆ สมัยพระพุทธเจ้าในอินเดีย พร้อมๆ สมัยกัน เล่าจื้อกับพระพุทธเจ้า เป็นที่เคารพนับถือของคนในประเทศจีน ยกเป็นพระศาสดาองค์หนึ่งเหมือนกัน และก็จะสอนดีเกินไป ท่านเลยสูญหายไปเสียแล้ว มีลูกศิษย์ถามศาสดาเล่าจื้อนี้ว่า การปกครองอย่างไรเป็นการปกครองที่ประเสริฐที่สุด ที่ดีที่สุด ศาสดาเล่าจื้อเขาก็ตอบว่าได้แก่การปกครองที่ไม่มีการปกครอง การปกครองที่ไม่ต้องการปกครอง พูดกันไม่รู้เรื่อง เจียบไปเสีย เพราะฟังดูคล้ายกับบ้า การปกครองที่ไม่ต้องการปกครอง

อาตมามาคิดเองถึง เอ้อ... แหมมันจริงเหลือเกิน มันถูกต้องเหลือเกิน ใ้การปกครองที่ไม่มีการปกครองประเสริฐที่สุด คือคนมันไม่เห็นแก่ตัว มันไม่ได้ทำผิดคิดร้ายอะไร เลยไม่ต้องการปกครอง นี่เรียกว่าปกครองกันอยู่โดยที่ไม่ต้องการปกครอง สงบสุขสันติภาพอย่างยิ่งโดยไม่ต้องมีการปกครอง คือการปกครองคนที่ไม่เห็นแก่ตัว ก็ได้แต่คำพูดอยู่จนเต็มนี่ มันไม่มีใครสร้างขึ้นมาได้

การปกครองเต็มนี่ก็ยิ่งเป็นไปในทางส่งเสริมให้เห็นแก่ตัว เปิดโอกาสให้เห็นแก่ตัว ประชาธิปไตย มันเปิดโอกาสให้มือใครยาวสาวเอา มือใครยาวสาวเอา เห็นแก่ตัวได้โดยสะดวก ยังไกลกันนักกับที่เล่าจื้อ

เขาปกครองโดยไม่ต้องมีการปกครอง ปกครองจนไม่รู้จะปกครองกันยังไง มันก็ยังมีความเห็นแก่ตัว จะเลือกผู้แทนกันสักทีก็ลำบาก ผู้แทนก็เห็นแก่ตัว จ้างให้คนเลือก ประชาชนก็เห็นแก่ตัว รับจ้างเลือก คราวนี้ มันก็หมดแล้ว มันไม่มีอะไรที่เป็นความหมายสำหรับผู้ไม่เห็นแก่ตัว ถ้าไม่มีความเห็นแก่ตัวมันก็ไม่มีอาการอย่างนี้ ผู้แทนก็เป็นผู้แทนที่ดี ไปตั้งสภาก็เป็นรัฐสภาที่ดี ตั้งรัฐบาลก็เป็นรัฐบาลที่ดี รัฐบาลดีข้าราชการก็ดี พลเมืองก็ดี ลูกเล็กเด็กแดงก็ดี ดีๆ หมด เพราะความไม่เห็นแก่ตัวอย่างเดียว และความเลวร้ายทั้งหมดนั้น มากมายก็มากน้อยก็สุดแท้ มันมาจากอัตตาอันเป็นที่ตั้งแห่งความเห็นแก่ตัว

เราจึงมาดำเนินชีวิตมีชีวิตกันใหม่ชนิดที่ไม่ต้องมีอัตตา มีชีวิตโดยไม่ต้องมีอายุ เพราะว่ามันไม่มีอัตตาที่เป็นที่ตั้งแห่งอายุ พอไม่มีอัตตาแล้วก็มันไม่มีความหมายแห่งอายุ แล้วก็ดูเอาเอง ความสงบสุขจะมีเท่าไร ท่านจะทำได้หรือไม่ไม่เป็นประมาณ แต่ที่เอาตมาเอามาพูดนี้ ก็พูดเพื่อให้เกิดสิ่งที่ไม่เรียกว่าอัตตา และเพื่อเกิดสิ่งที่ไม่เรียกว่า ความเห็นแก่ตัว จนไม่มีความเห็นแก่ตัว ก็เป็นสงบสุขสันติภาพอยู่ในโลกนี้ ถ้าพร้อมกันนั้นมันก็เขียบๆ ๗ ไหลไปในทางโลกุตระ เพื่อบรรลุมรรคผลนิพพานพร้อมกันไปในตัวในคราวเดียวกัน ประชาชนคนในโลกเป็นอยู่ในโลกนี้อย่างไม่มีอัตตา อย่างไม่มีเห็นแก่ตัว แล้วสันติภาพๆ ๗ จนมันนอนไม่ต้องปิดประตูเรือน พร้อมกันนั้นจิตใจมันก็สูง สูงไปในทางลดละ เพราะว่าจะไม่อาจจะเกิดกิเลส เพราะกิเลสมันเกิดมาจากความเห็นแก่ตัว ไม่มีความเห็นแก่ตัว มันไม่อาจจะเกิดกิเลส กิเลสก็ลดลง ลดลงก็เป็นไปเพื่อมรรคผลนิพพาน ได้ผลทีเดียว ๒ อย่าง ทางโลกก็ประเสริฐที่สุด ทางโลกุตระก็ประเสริฐที่สุด นี้คือความไม่มีอัตตา ความไม่เห็นแก่ตัว

หัวใจของพระพุทธศาสนาก็คือสอนเรื่องไม่มีสิ่งที่ไม่เรียกว่าอัตตา แม้จะเรียกว่าอัตตามันก็มีใช้อัตตา ไม่ใช่อัตตาใช้ที่สิ่งที่เราหลงว่าเป็นอัตตา เป็นตัวเราของเรานั้น สิ่งนั้นไม่ใช่อัตตา จงมีไว้ในลักษณะที่มันไม่ใช่อัตตา ก็จะต้องขจัดมัน จัดการกับมันไปเรื่อยๆ อย่าให้มันเกิดเป็นอันตรายเลวร้ายอะไรขึ้นมา จนกว่าจะหมดความรู้สึกว่าอัตตา นับตั้งแต่ว่าตาเห็นรูปก็ตาเห็นรูป อย่ายูเห็นรูป นี้ หรือว่าลิ้นได้รับรสอร่อยหรือไม่อร่อยก็ว่าลิ้นเป็นผู้รับรส ไม่ใช่กู เปรียบเทียบกันดูเองเถอะ ลิ้นอร่อยกับกูอร่อย มันเกิดปัญหายุ่งยากต่างกันมาก ถ้าลิ้นมันไม่อร่อย ใช้นิ้วมันก็ว่าไปเติมน้ำปลา เติมน้ำตาล เติมน้ำอะไรพออร่อยได้ แต่ถ้าว่ากูไม่อร่อย แล้วมันก็จะเกิดเรื่องขึ้นมาทันที มันจะด่าแม่ครัวบ้าง มันจะสาดเทอาหารบ้าง นี้กูมันไม่อร่อย เพียงแต่ลิ้นไม่อร่อยกับกูไม่อร่อย มันต่างกับลิบลับเป็นฟ้าและดิน

ฉะนั้นเราอย่ามีตัวกู อะไรๆ อย่ามีตัวกู มีเพียงร่างกาย มีเพียงจิตใจ มีความรู้สึกถูกต้อง ดำเนินไปอย่างที่เราควรดำเนินโดยไม่ต้องมีตัวกู ตาเห็นรูป ก็ตาเห็นรูป อย่ายูเห็นรูป หูได้ยินเสียง ก็หูได้ยินเสียง อย่าว่อกู กูได้ยินเสียง ถ้ากูได้ยินเสียงก็เกิดปัญหาไฟเพราะไม่ไฟเพราะขึ้นมา ก็ไปหลงไหลในความไม่เพราะ ต้องซื้อหา ต้องยุ่งยาก ต้องลำบาก จมูกได้กลิ่นก็เหมือนกันเป็นเรื่องของจมูก ถ้าเป็นเรื่องของกูก็ต้องไปซื้อน้ำหอมมา ลิ้นนะเป็นปัญหามากที่สุด เพราะมันเป็นเรื่องที่มีตลอดเวลามีทุกวัน ถ้าไปตกเป็นทาสของลิ้น เอาตัวกูเป็นใหญ่แล้วก็ มันก็ยุ่งยากแหละ คนนั้นจะยุ่งยาก ครอบครัวนั้นจะยุ่งยาก

สัมผัสผิวหนังก็เหมือนกันนั่นแหละ โดยเฉพาะทางกามารมณ์ ทางเพศตรงกันข้าม ถ้าเอาเป็นตัวถูกละก็ มันก็เรื่องมันใหญ่โต ใหญ่โต จนฆ่ากันตายไม่หมด ไม่รู้จักหมดจักสิ้น ถ้าเพียงแต่ผิวหนังได้รับสัมผัสจัดการไปตามที่ถูกที่ควร มันก็ไม่มีปัญหาอะไร ฉะนั้นศีลข้อนี้จึงสำคัญมาก ศีลเกี่ยวกับทางเพศ ทางเพศตรงกันข้าม เพราะเคยสนใจกันมาตั้งแต่ก่อนพุทธกาล ในครั้งพุทธกาลอินเดยก็สนใจกันมาก มีพุทธกาลแล้วก็ตามอยู่ในศีลสำคัญข้อที่ว่าไม่ประพฤติล่วงกาม ฉะนั้นมันอยู่ในความเป็นระเบียบ

ใจ่ความคิดนี้ก็เหมือนกัน อย่าเอาเป็นตัวถูกลี มันเป็นเรื่องของจิตได้รับสิ่งแวดล้อมปรุงแต่งเข้ามาจากรอบด้าน มันก็คิดอย่างนั้น คิดอย่างนี้ ไปตามแบบของจิต ก็รู้ มีความรู้ว่ามันผิดหรือถูก มันชั่วหรือดี มันจะเลวร้ายหรือมันจะไม่เลวร้าย มันเป็นเรื่องของจิต อย่าเป็นเรื่องของกุ อย่าเป็นเรื่องของกุ เป็นเรื่องของตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อย่าเป็นเรื่องของกุ ก็ไม่ตกเป็นทาสของกิเลส ไม่ตกเป็นทาสของอายตนะ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เดียวนี้เราอยู่ในโลกนี้ในลักษณะที่เป็นทาสของอายตนะ เป็นทาสของตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ทั้ง ๖ อย่าง เพราะมันได้หลงไปเอาทั้ง ๖ อย่างนั้นมาเป็นตัวกู มันก็เลยอยู่เหนือสิ่งใดหมด เป็นทาสตา เป็นทาสหู เป็นทาสจมูก เป็นทาสลิ้น เป็นทาสสัมผัสผิวหนัง เป็นทาสความคิดความนึกรู้สึก ก็ไม่มีอะไรเหลือ มีแต่ปัญหา มีแต่ความยุ่งยาก

ที่นี้ก็มาถึงข้อที่ว่าท่านเป็นอย่างนั้นหรือเปล่า ท่านทั้งหลายรู้สึกในความเป็นอย่างนั้นหรือเปล่า ถ้าไม่รู้สักเอาเสียเลย มันก็ต้องเรียกว่าเป็นแรด เพราะนั้นอย่า อย่าโกรธเลย ถ้าจะต้องถูกเรียกว่าเป็นแรด หรือว่าเป็นเต่า อย่าโกรธเลย เพราะว่ามันไม่รู้นี่ว่ากำลังเป็นทาสของสิ่งที่ให้เกิดความทุกข์ มันจะให้เกิดความทุกข์แต่กลับไปรักไปพอใจกับมัน นี้เรียกว่าเป็นทาสของอายตนะ เป็นภาษาวัดคงจะฟังไม่ถูก เป็นทาสของอายตนะคือเป็นทาสของตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เพราะมีความโง่ความหลง อย่าไปเป็นทาสของตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ จัดการให้ถูก ให้ควร ให้อยู่เหนือไว้ ให้เป็นอิสระไว้ นี้มีแต่ความถูกต้อง มันก็เป็นชีวิตที่อิสระ มันไม่กั๊ดเจ้าของ พอไปเป็นทาสของตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ชีวิตนี้ก็กั๊ดเจ้าของเมื่อนั้น หากความสงบสุขไม่ได้ นี้ก็ต้องเรียกว่ามันเป็นทาสของอวิชชาไป ความไม่รู้

ถ้าเป็นทาสของอวิชชาก็ได้เป็นทาสของตัณหา เป็นทาสของตัณหาก็เป็นทาสของอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ แล้วเอาสิ่งเหล่านั้นมาเป็นตัวกู เป็นอัตตาตัวกู ก็เลยเป็นทาสของอัตตา ของตัวกู เรามีชีวิตแต่ละวัน ละวันๆ ด้วยความเป็นทาส เป็นทาสของอายตนะเหล่านี้ อยู่ไม่เป็นสุข รับใช้อายตนะ เป็นทาสของมันก็ต้องรับใช้มัน ก็ต้องชวนชวายเป็นเพื่อจะบำรุงบำเรอให้เกิดความสนุกสนานพอใจทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ

ใครเป็นน้อย คนนั้นก็โชคดี เป็นทาสอายตนะน้อยหน่อยก็เป็นโชคดี ไม่เป็นเสียเลยก็เป็นโชคดีที่สุด แต่แล้วก็ดูจะไม่มีการสมัคร ต้องการจะไปเป็นทาสให้มันยิ่งขึ้นไป จึงได้ไปซื้อหาสะสม ซื้อหาใช้สิ่งที่มาส่งเสริมให้เป็นทาสตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี้ยิ่งๆ ขึ้นไป มีเงินเท่าไรก็ไปซื้อหาสิ่งเหล่านั้นมา เพราะว่ามันไม่รู้จักใช้สิ่งที่เรียกว่าอัตตา อันเป็นที่ตั้งแห่งความเห็นแก่ตัว มันไม่ควบคุม มันเลยกลับส่งเสริม มันไม่ควบคุมความเห็นแก่ตัว แต่มันกลับส่งเสริม มันก็เลยเป็นทาสของความเห็นแก่ตัว นี่คือปัญหาเฉพาะหน้า ไปบูชา

สิ่งที่จะทำร้ายตัว คือความเห็นแก่ตัวหรือกิเลสตัณหา ก็ต้องถือว่าโง่ เป็นคำหยาบคายมาก แต่ว่าโง่ ต้องพูดกันด้วยคำหยาบคายว่าโง่ โง่ ซึ่งเขาอุปมาว่าเป็นแรดหรือเป็นเต่า เรียกว่ามีความโง่ แล้วจะจัดการกันอย่างไรให้พ้นจากความเป็นแรดหรือความเป็นเต่า

อาตมาไปดูแรดใกล้ๆ ที่สวนสัตว์ที่เมืองพม่า เกือบจะเหยียบถึง อยู่ในคอก มันโง่จริงๆ แรด เนื้อหนังมันก็หนาเหลือเกิน ไม่เรียวกไม่มี ความหมายอะไร จะเอาไม่เรียวกไปเขียนแรดไม่มีความหมายอะไร แล้วจะทำยังไงเมื่อไม่เรียวกมันไม่มีความหมาย ไข่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ นี่มันไม่อาจจะกำจัดความเห็นแก่ตัว เช่นเดียวกับไม่เรียวกไม่มีความหมายที่จะไปตีแรด เขียนแรด ให้มันไปอยู่ในอำนาจมันเป็นไปได้ ถึงเต่ามันก็มีกระดองนะ เขียนไม่เจ็บเหมือนกันนะ ฉะนั้นจะแก้ไขความเป็นเต่ามันก็ยากเหมือนกันละ มันมีกระดองแข็ง แรดมันก็มีหนังหนา ชูดเกลากันยาก แก้ไขกันยาก มันก็เหลือแต่สิ่งประเสริฐสูงสุด มันคือธรรมะในขั้นที่เป็นปัญญา เป็นศีล เป็นสมาธิ เป็นปัญญา อันนี้จะว่ามาแก้ไขให้หมดความเป็นแรด ให้หมดความเป็นเต่า แล้วก็ไม่มีอึดตาเหลืออยู่ ก็ไม่เห็นแก่ตน ชีวิตก็ไม่กัดเจ้าของ มีแต่การบำเพ็ญประโยชน์ บำเพ็ญประโยชน์ๆ สนุกไปเลย เรื่องมันก็ควรจบนะ

มีชีวิตเยือกเย็น เยือกเย็นๆ ไม่มีไฟกองไหน ราคะก็ไม่มี โลกะ ไทสะ ก็ไม่มี โมหะก็ไม่มี ไม่มีไฟกองไหนเลย นี่มันเย็น เย็นๆ ชีวิตนี้มันเย็น เย็นๆ ไม่กัดเจ้าของ แล้วก็มีความรู้ เพราะไม่มีโมหะมันก็มีความรู้ที่จะบำเพ็ญประโยชน์ บำเพ็ญประโยชน์ ประโยชน์ตัวเองด้วย ประโยชน์ผู้อื่นด้วย ประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกัน เหนียวแน่นด้วย เป็นบำเพ็ญประโยชน์ เมื่อได้อย่างนี้แล้ว คือชีวิตเย็นและเป็นประโยชน์ มันได้อย่างนี้แล้ว จะเอาอะไรอีก อาตมาว่ามันพอแล้ว ถ้าต้องการกินนี่มันก็บ้า คิดดูเถิด ต้องการกินที่ควรจะต้องการ ได้ชีวิตเย็นและเป็นประโยชน์มันก็ควรพอแล้ว ถ้าต้องการไปมากกว่านี้มันก็บ้าแล้ว มันก็บ้ากาม บ้าอะไรไปตามเรื่องของมัน ก็เป็นเรื่องบ้า

เพราะฉะนั้นดูให้ดีว่าเรายังไม่รู้ว่าการอะไร เราต้องการอะไร เรายังไม่รู้ เรายังไม่แน่ใจ บอกว่าต้องการชีวิตเย็นและเป็นประโยชน์มันก็ไม่พอๆ มันจะไปเอาอะไรอีกก็ไม่ได้มาเกินไป ก็บ้ากันทั้งนั้น เรื่องบ้ากันทั้งนั้น เรื่องหลง เรื่องเป็นทาสของอายตนะ เป็นทาสของกิเลสตัณหา พอใจนั้นแหละเป็นความเยือกเย็น มีสันโดษพอใจในความฉลาดเฉลียวของตัว สร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ขึ้นมาได้ คือหาทรัพย์สมบัติได้ หาเกียรติยศชื่อเสียงได้ด้วยความสามารถของตัวแล้วก็พอใจ พอใจนี้เรียกว่าสันโดษ พอใจที่มันได้เกิดขึ้นมาแล้ว แต่ไม่ใช่หยุดนะ พอใจอย่างนี้มันไม่ได้หยุด เพราะสิ่งนี้มันเป็นประโยชน์ ก็สร้างขึ้นมาอีก สร้างขึ้นมาอีก เพื่อให้เป็นประโยชน์แผ่กว้างไกลออกไปแก่ทุกคน นี่คือมหาบุรุษ มหาบุรุษ

คนที่มหาบุรุษมันเกิดขึ้นมาในโลกเพื่อความเป็นอย่างนี้ เพื่อสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์ๆ แล้วก็มีความสุขด้วยการสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ พอใจในความสามารถที่สร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ แล้วก็ไม่น่าไม่หลงในอะไร สิ่งที่มาได้ก็ไม่บ้าไม่หลงหรือว่าจะไปซื้อหาอะไรมาสำหรับจะบ้าจะหลงมันก็ไม่ มี พอใจอยู่ด้วยความสามารถ และได้บำเพ็ญประโยชน์ นี่จะถูกตำหนิแล้วว่า ไข่โง่ มาโง่อยู่ที่นี้ทำไมเล่า

ฉะนั้นอาตมาก็ต้องบอกว่า ใจชาติใจ ไม่รู้ว่าควรจะต้องการอะไร มันไม่รู้เดี๋ยวนี้ควรจะต้องการอะไร แล้วจะไม่ให้เรียกว่าแรดหรือเต่าอย่างไรเล่า

มันต้องรู้กันอย่างถูกต้องว่าควรจะต้องการอะไร เดี่ยวนี้ควรจะต้องการอะไร ก็ต้องการให้มันมี ให้มันได้ ให้มันถูกต้อง แล้วก็สุขเยือกเย็นๆ อยู่ด้วยชีวิตเย็น ชีวิตเย็นและเป็นประโยชน์ นั่นแหละคือพระนิพพาน นั่นล่ะคือความหมายของพระนิพพาน ในอันดับแรกน้อยๆ ยังเรียกว่านิพพุติ นิพพุติ พอสูงขึ้นไปสูงขึ้นไป เต็มขนาดก็เรียกว่านิพพาน เมื่อยังไม่เต็มขนาดเรียกว่านิพพุติ ก็แปลว่าเย็นเหมือนกัน เมื่อเต็มขนาดก็เรียกว่านิพพานก็แปลว่าเย็นเหมือนกัน นิพพุติ ก็แปลว่าเย็น นิพพานก็แปลว่าเย็น คือมีจิตใจเยือกเย็น จิตใจเยือกเย็น ชีวิตเยือกเย็น แต่ไม่ใช่สูงสุด นี่ก็เป็นนิพพุติ

ถ้าเป็นผู้ชายก็เรียกว่านิพพุโต ถ้าเป็นผู้หญิงก็เรียกว่านิพพุตา คือผู้มีนิพพุติ มีความเย็น มีความเยือกเย็นแห่งชีวิต ในอินเดียได้ใช้คำนี้กันเป็นคำธรรมดา เป็นคำสำหรับวัด วัดประมาณซึ่งกันและกัน เมื่อพระสิทธัตถะเดินผ่านไป เจ้าสาวในศากยวงศ์คนหนึ่งร้องตะโกนออกมาว่า บุรุษนี้เป็นลูกของใคร แม่ของเขาก็จะนิพพุตา คือนิพพุตอย่างผู้หญิง บุรุษนี้เป็นลูกชายของใคร พ่อของเขาก็จะเป็นนิพพุตา บุรุษนี้เป็นภักดาของใคร หญิงคนนั้นก็จะเป็นนิพพุตา ใช้คำเดียวกันหมด นิพพุติๆ แปลว่าความเย็น เมื่อเป็นของบุคคลก็เรียกว่านิพพุโตบ้าง นิพพุตาบ้างตามเพศนั้นๆ นี่เป็นคำพูดธรรมดาซึ่งยอมรับ เป็นที่ยอมรับ ยอมปรารถนา ยอมสรรเสริญ เดี่ยวนี้ใครมันชอบอย่างนี้บ้าง ชอบอย่างนี้บ้างล่ะ มันชอบความเป็นทาสทางอายตนะ เออร์ดอ้อย ทางเนื้อทางหนัง ไม่รู้จักจบจักสิ้น อย่างนั้นมันไม่เย็น นี่เพราะเป็นเรื่องของกิเลส ถ้าเป็นเรื่องเย็นก็ชนะกิเลส มันหยุดอำนาจของกิเลสเสียได้ มันก็มีความสงบเย็น เย็นในโลกตามประสาโลกไปก่อน ไม่ถึงที่สุดก็เรียกว่านิพพุติๆ

จะยกตัวอย่างให้ฟังอีกข้อหนึ่งว่า ถ้าเรามีการสวดบ้านสวดเรือน นิมนต์พระมาฉันมาสวดที่บ้านที่เรือน พระก็ต้องให้ศีล พอพระให้ศีล ก็ต้องมีคำพูดบอกอานิสงส์ศีล “สีเลนะ สุคะตัง ยันติ” ถึงสุขคติของศีล “สีเลนะ โภคะสัมปะทา” มีโภคทรัพย์ก็เพราะศีล “สีเลนะ นิพพุตัง ยันติ” ถึงนิพพุตก็เพราะศีล “ตัสมา สีลัง วิโสธะเย” ดังนั้นท่านทั้งหลายทั้งปวงจงชำระศีลของตนให้สะอาดเถิด เจ้าของบ้านไม่รู้ว่าอะไร นิพพุติไม่รู้ว่าอะไร ก็เป็นแรดอยู่แล้ว ไม่ต้องมีใครบอก มันเป็นแรดอยู่แล้วว่า นิพพุตินี้คือพระเขาบอกว่าได้นิพพุติเพราะศีล มันไม่รู้ว่านิพพุติว่าอะไร ผิ่งที่พระองค์มันก็ไม่รู้นิพพุตคืออะไร มันก็เป็นแรดเหมือนกันแหละ แรดต่อแรดพูดกันรู้เรื่องเมื่อไหร่ล่ะ พระที่ให้ศีลมันก็ไม่รู้นิพพุตคืออะไร ชาวบ้านที่ได้รับพรว่านิพพุติมันก็ไม่รู้ว่าอะไร ก็เป็นแรดต่อแรด ฉะนั้นอย่าหาว่าอาตมาพูดหยาบคายนะ มันก็เป็นเรื่องเล่าความจริงให้ฟังว่ามันยังเป็นแรดกันอยู่มาก ทุกคนให้ศีลและทุกคนรับศีล

มันเลิกเป็นแรด ก็หมายความว่าทำลายอวิชชา ทำลายความไม่รู้หรือความรู้ผิดๆ ศึกษาเสียใหม่ให้รู้ถูกต้อง ถูกต้องๆ มันก็จะค่อยๆ รู้เองว่าสิ่งที่ควรปรารถนามันคืออะไร ถ้าเขาถามว่าต้องการอะไร ก็บอกถูกสิ ว่าข้าพเจ้าต้องการนิพพุตที่นี้เดี๋ยวนี้ แล้วก็ต้องการนิพพานในอนาคต ต้องการนิพพุตที่นี้และเดี๋ยวนี้ตลอดเวลา แล้วก็ต้องการนิพพานะ นิพพาน นิพพานะในข้างหน้าต่อไปให้ถึงให้ได้ก่อนแต่ตายก็ยิ่งดี มีนิพ

พูดถึงอยู่ตลอดเวลา และก็ได้นิพนธ์ก่อนเข้าโลง ก็ดีเท่านั้น ก็หมดเท่านั้น นี่เดี๋ยวนี้มาถามว่าต้องการอะไร ก็ไม่รู้ว่าต้องการอะไร เขาเรียกไอ้ชาติโง่ ก็โกรธเราอีก มันไม่รู้ว่าต้องการอะไรไม่ควรจะต้องการอะไร มันก็โง่ พอเขาบอกว่าอย่างนี้มันโง่ มันก็โกรธเราอีก เพราะฉะนั้นมันก็ต้องลำบากที่เดียว ถ้าพูดกับแรดมันไม่ค่อยรู้เรื่อง เป่าปี่ให้แรดฟังมันก็ไม่รู้เรื่อง

เอาละ ขอให้เป็นอย่างนี้แต่ละปี แต่ละปีก็ขอให้มันดีขึ้น ดีขึ้น ให้แรดมันลอกคราบ ให้หนังมันบาง ให้หนังมันบาง ให้เขียนด้วยไม้เรียวเจ็บก็เอาแล้ว ไอ้แรดนี้หนังหนาไม่รู้สักกี่นิ้ว แข็งกรึกเหมือนกับหิน ให้หนังมันบางๆ พอเขียนด้วยไม้เรียวเจ็บสะดุ้ง ที่นั่นมันก็เชื่อฟัง มันก็เปลี่ยนแปลงจากความเป็นแรดมาเป็นสัตว์ธรรมดาที่ไวต่อความรู้สึกผิดชอบชั่วดี นี่เรียกว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ก่อนนี้มันหลับเหมือนกับหนังแรดแล้วมันก็ค่อยๆ ตื่น ค่อยๆ เบิกบาน ค่อยรู้ แล้วมันก็ตื่นจากหลับจากโง่ แล้วก็รู้ รู้ๆ แล้วก็ทำถูกต้อง ถูกต้องแล้วไอ้ความสุขสงบเย็นมันก็เบิกบานออกมาให้เห็น นี่เรียกว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

ดังนั้นเมื่อเขาถามว่าคุณต้องการอะไร ต้องการอะไรที่มาจากปฏิบัติ มาวัด มานี้ต้องการอะไร ก็ขอให้ตอบถูกต้องสักหน่อยหนึ่งก็ยังดีกว่า ข้าพเจ้าต้องการความเป็นผู้รู้ ความเป็นผู้ตื่น ความเป็นผู้เบิกบาน จะยากดีมีจน ชี้อะไรไม่สวยอะไรก็ตามเถอะ ฉันต้องการความเป็นผู้รู้ เป็นผู้ตื่น เป็นผู้เบิกบาน คนจนก็เป็นได้ คนรวยก็เป็นได้ คนสวยก็เป็นได้ คนไม่สวยก็เป็นได้ แต่ที่เป็นไม่ได้ก็คือคนโง่เท่านั้นมันก็ได้เป็นแรด มันก็เป็นอย่างอื่นไม่ได้ มันก็ได้เป็นแรด

จนถึงหลักสำคัญในพระพุทธศาสนาว่าบริสุทธิ์ได้ด้วยปัญญา แต่ค่อยๆ หายโง่ บริสุทธิ์ก็คือว่าไม่มีผิดพลาด ไม่มีโง่เขลาด้วยปัญญา พอคุณปัญญาๆ ก็ค่อยๆ บริสุทธิ์ๆ สะอาดๆ เข้ามา แล้วก็ “สัมมาทิฐิ สมทานา สัพพัง ทุกขัง อุปัจจคง” ล่วงพ้นความทุกข์ทั้งปวงได้ด้วยการสมทานสัมมาทิฐิ พ้นจากทุกข์ทุกชนิดได้ด้วยการสมทานสัมมาทิฐิ เรื่องนี้อาตมาเคยพูดหลายหนแล้ว ท่านจะจำได้หรือไม่ก็ได้ก็ตามใจ มันลำบากที่ว่า สมทาน มันถือเอาอย่างถูกต้อง ถ้า อุปาทาน มันถือเอาอย่างโง่เขลา เดียวนี้เรามันมีกันแต่อุปาทาน ถือเอาอย่างโง่เขลา หลับหูหลับตาด้วยอวิชชา เป็นแรดโดยไม่รู้ตัว

อุปาทานใช้ไม่ได้ อุปาทานในศีลก็ศีลเหลวศีลเลว อุปาทานในสมาธิก็สมาธิผิดหมด อุปาทานในปัญญาก็ใช้ไม่ได้ ต้องสมทาน สมทาน ถือเอาอย่างถูกต้อง อย่างเฉลียวฉลาดไม่มีอันตราย มีแต่ประโยชน์คุณโดยส่วนเดียว นี่เรียกว่าสมทาน ก็มันพูดกันอยู่ทุกวัน แล้วทำไมไม่สังเกตบ้าง เราสมทานศีล สมทานอุโบสถ ถ้าพูดว่าอุปาทานศีลก็บ้าเลย ก็หนักกว่าเก่า ร้ายกว่าเก่า อุปาทานศีล

จำความหมายของคำสองคำนี้ไว้ให้ดี จะทำอะไรก็ขอให้ทำอย่างสมทาน อย่าทำอย่างอุปาทาน จะมีเงินสักบาทก็ขอให้มืออย่างสมทาน อย่ามืออย่างอุปาทาน จะมีภรรยาสักคน มีสามีสักคน ก็ขอให้มืออย่างสมทาน อย่ามืออย่างอุปาทาน ถ้ามืออย่างอุปาทานมันจะกัดเอานั่น สามีนั้นจะกัดเอา ภรรยานั้นจะกัดเอา ถ้าไปมืออย่างอุปาทานๆ ยึดมั่นถือมั่นด้วยอุปาทาน ด้วยอวิชชา มันจะมีทรัพย์สมบัติเท่าไร เท่าไร ก็ขอให้มืออย่างสมทาน มันไม่กัด ใช้เป็นประโยชน์ได้เต็มที่ มันจะมีเกียรติยศชื่อเสียงเท่าไรอย่างไรก็มีด้วยสมทาน อย่ามีด้วยอุปาทาน ถ้ามีด้วยอุปาทานมันจะแว้งมากัดเอาวินาศเลย วินาศเพราะความมีชื่อเสียง

นั่นแหละ จะมีพรรคพวกก็เหมือนกัน ให้มีถูกต้อง พรรคพวกที่ถูกต้อง เป็นสัตบุรุษ มีพรรคมีพวกอย่าง
สมาทาน อย่ามีอย่างอุปาทาน มันก็หมดปัญหา มีทรัพย์สมบัติพอตัวด้วยสมาทาน มีเกียรติยศชื่อเสียงพอ
ตัวด้วยอำนาจสมาทาน มีพรรคพวกอย่างพอตัวด้วยอำนาจของสมาทาน อุปาทานยกเลิก อุปาทานอย่าเข้า
มาเกี่ยวข้อง

เดี๋ยวนี้มันก็มีอะไรอย่างอุปาทานเสียหมด สักชนิดหนึ่งก็มีด้วยอุปาทาน แล้วมันก็กัดเจ้าของ ของ
เล็กๆ น้อยๆ ลองไปมีด้วยอุปาทาน มันจะเกิดโลภะ โทสะ โมหะ โกรธอะไรขึ้นมาได้ไม่ทันรู้ ถ้าไปมีด้วย
อุปาทาน แล้วก็จะหวนวิตกสงสัยอยู่เสมอว่ามันจะวินาศฉิบหายไป มันมีความกลัววิตกกังวลอยู่อย่างนี้
เสมอไป นี่เพราะมันมีด้วยอุปาทาน ยิ่งมีมันยิ่งกัดเจ้าของๆ เพราะมีด้วยอุปาทาน ถ้ามีด้วยสมาทานมี
สติปัญญามันไม่กัดเจ้าของ มีเงินเก็บไว้ในธนาคาร มันก็อยู่ในธนาคาร ไม่มากัดเจ้าของ ถ้ามีด้วยอุปาทาน
มันก็เอามาวิตกกังวลอยู่จนกัดเจ้าของ จนไม่ว่าจะมีอะไร จะทำอะไร มันก็กัดเจ้าของไปเสียหมด เพราะว่า
มันมีอุปาทาน

อ้าว... ที่นี้ดูต่อไปว่าอุปาทานนั้นมันเป็นสมบัติของอัตตา มีอัตตาที่ไหน มีอุปาทานที่นั่น ไม่มีอัตตา
ที่ไหน มันก็ไม่มีอุปาทานที่นั่น ถ้ามันมีความรู้อย่างถูกต้องเป็นอนัตตา อนัตตา แล้วกำจัดอุปาทานหมด ก็
หมดข้าศึก หมดอันตราย เลยสรุปความว่า มีชีวิต ชีวิตนี้ จึงมีอย่างสมาทาน อย่ามีอย่างอุปาทาน มีชีวิตนี้
ที่มีชีวิตๆ อยู่ทุกวัน จึงมีอย่างสมาทาน คือมีด้วยสติปัญญาอันเฉลียวฉลาด ถ้ามีด้วยอุปาทานเป็นตัวกูของ
กู ชีวิตนี้มันจะกัดเจ้าของเหลือแต่กระดูก สมน้ำหน้า มีชีวิตด้วยสติปัญญา ในความหมายว่าสมาทาน
ประพฤติถูกต้องทุกอย่างทุกประการเกี่ยวกับชีวิต ก็พ้นจากทุกข์ทั้งปวง ถ้ามีด้วยอุปาทานตัวกูของกูเสีย
เรื่อยไปมันก็จะเข้า ใจเข้าก็ทำผิดพลาดหมด ก็วินาศไปได้เพราะปัญหาของชีวิต นี่เพราะว่ามีด้วยอุปาทาน

ชีวิตที่ผ่านมาแล้วแต่หลังเป็นบทเรียนที่ดีแล้ว ขอให้ทบทวนดู ทบทวนดู ในกรณีไหนเราเข้าไป
เกี่ยวข้องหรือมีมันด้วยอุปาทาน แล้วมันกัดเอาเท่าไร ในกรณีไหนในเรื่องไหนเรามีสติปัญญา เข้าไป
เกี่ยวข้องด้วยสติปัญญา ไม่มีอุปาทาน สำเร็จประโยชน์ มันสำเร็จประโยชน์ ในเรื่องที่เราสำเร็จประโยชน์ให้
ความเยือกเย็นแก่เจ้าของ เรื่องนั้นเป็นสมาทาน ในกรณีที่กัดเจ้าของเหลือแต่กระดูกก็เป็นอุปาทาน

จึงขอสรุปความว่าแม้แต่จะมีชีวิต มีชีวิตนี้ จึงมีด้วยความหมายของสมาทาน แปลว่าถือเอาไว้
อย่างครบถ้วนถูกต้องด้วยดี ด้วยดี อย่ามีอย่างอุปาทาน พอเข้าไปถือเอาด้วยความโลภ ยึดมั่นถือมั่น หมาย
มั่นยึดมั่นนั้นนะ ก็ด้วยความโลภ อย่างนั้นมันเป็นอุปาทาน มีชีวิตแท้ๆ ยังต้องมีด้วยสมาทาน อย่ามีด้วย
อุปาทาน ฉะนั้นจะไปมีทรัพย์สมบัติ มีบุตรภรรยาสามี มีเกียรติยศชื่อเสียง มีอะไรก็ตาม ลองดู ลองไปดู
ลองไปทำ มีด้วยอุปาทาน มันจะกัดเหลือแต่กระดูก คือเป็นนรกทั้งวันทั้งคืน เป็นไฟเผาจิตใจทั้งวันทั้งคืน

ตรงกันข้าม ถ้ามีด้วยสมาทาน มันก็จะถูกต้อง ถูกต้อง แล้วก็ไม่มีไฟ ไม่มีความร้อน มีแต่ความ
เยือกเย็น แล้วก็แต่ความเป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์ๆ ไม่มีโทษไปเสียทุกกระเบียดนิ้ว นี่รวมความว่ามี
ชีวิตโดยไม่ต้องมีอายุ คงจะเข้าใจขึ้นบ้างแล้วใช่ไหม มีชีวิตโดยไม่ต้องมีอายุ เพราะคำว่าอายุ อายุมันเป็น
ที่ตั้งแห่งความยึดมั่นถือมั่น อายุเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่นถือมั่น เป็นสิ่งหวงแหนเหลือประมาณ กลัวจะสิ้น

อายุคือตาย ไม่ใช่ชื่อนั้น อายุเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือตัวกูจะมีอยู่ ตัวกูจะมีอยู่ นี้อย่าอยู่ด้วยความคิด ชนิดนั้น ไม่ยึดมั่นในอายุ ไม่ยึดมั่นในเวลาซึ่งเกิดมาจากกิเลสตัณหา แต่มีชีวิตชนิดที่ฉลาด มีสติปัญญา ครบถ้วนถูกต้องทุกอย่างทุกประการ เรียกว่ามีชีวิตด้วยกิริยาที่เรียกว่าสมาทานๆ มันถูกต้องหมด มันไม่เกิดโทษ ชีวิตมันไม่เกิดโทษ มันไม่เป็นปัญหา มันมีแต่ความเจริญ เจริญๆ งอกงามก้าวหน้า ถึงที่สุดแห่งโลก แล้วก็เข้าสู่โลกุตระเป็นพระนิพพานแน่นอน

ฉะนั้นขอให้ท่านทั้งหลายดำเนินชีวิตโดยสมาทานสัมมาทิฐิ ความรู้ ความคิด ความเห็น ความเข้าใจ อันถูกต้อง ทิฐิ ทิฐินี้แปลว่าความเห็นถูกต้อง ความรู้ถูกต้อง ความเข้าใจถูกต้อง ความเชื่อถูกต้อง อุดมคติถูกต้อง มันถูกต้องไปหมด เขาเรียกว่าสัมมาทิฐิ เอาสัมมาทิฐิเป็นหลัก ชีวิตนี้ก็จะอยู่ด้วยการสมาทาน ก็ไม่มีความทุกข์ ผิดจากนี้ มีจิตทิฐิมันก็เข้ามา มีความเห็นผิด เชื่อผิด คิดผิด รู้ผิด อุดมคติก็ผิด ผิดๆ มันก็เป็นไฟขึ้นมาในชีวิต แล้วก็ตกนรกทั้งเป็น ตกนรกทั้งเป็น เรื่องนรกทั้งเป็น เรื่องนรกทั้งเป็น นี้บางคนจะไม่เชื่อ เพราะมันได้รับคำสอนว่าต่อตายแล้วจึงจะตกนรกหรือจะไปสวรรค์ พอเราพูดว่านรกทั้งเป็น ไม่ค่อยมีใครเชื่อ แต่พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่าเมื่อมีการทำผิด ผิดกฎ ผิดกฎเกณฑ์ ผิดปฏิจกสัมปบาท ผิดอะไรที่เรียกว่าผิดนั้นแหละ เมื่อมีการทำผิด ก็จะมีนรกที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นรกจะเกิดขึ้นที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เมื่อมีการกระทำผิดต่อธรรมะ ต่อกฎของธรรมะ เมื่อมีการกระทำถูกต้องต่อกฎของธรรมะ ก็มีสวรรค์อยู่ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

ครั้งแรกที่เอาตมาเอาเรื่องนี้มาสอน มาป่าวประกาศ นักด่ามันก็ด่าอีกตามเคย พุทธศาสนาย่อม แฉวชาย เอาเรื่องอะไรไม่รู้ไม่มีในตำราบาลีมาหลอกคน เขาว่าอย่างนี้ มากมายหลายเรื่องด้วยกัน ทั้งที่เป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัส แล้วเอามาบอกให้รู้ เช่นเดียวกับเรื่องกาลามาสูตร พระพุทธเจ้าตรัส แล้วเราเอามาบอกสอนละก็เลวร้ายมาก เอาเรื่องที่ไม่ควรเปิดเผยมาเปิดเผย นี่ขอบอกให้รู้ว่าพระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า นรกหรือสวรรค์ก็ตามมันมีอยู่ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เมื่อทำผิดก็เป็นนรก เมื่อทำถูกก็เป็นนรก (นาที่ที่ 1.36.25) ไม่ได้ได้อยู่ใต้ดินหรืออยู่บนฟ้าหรอก นรกใต้ดิน สวรรค์บนฟ้านี้เขาพูดกันอยู่ก่อน ก่อนพุทธกาล หรือก่อนลัทธิฮินดูปัจจุบันเสียด้วยซ้ำไป มันพูดกันแต่ครั้งไหนก็ไม่รู้ ตั้งแต่มนุษย์ยัง ยัง..เป็นสมัยคนป่า แล้วก็สอนอย่างนี้สืบกันมาๆ จนเป็นยึดมั่นถือมั่นเพราะว่ามันง่ายดี

ชาวอินเดียมาสอนคนแถวนี้ตั้งแต่สองพันกว่าปีมาแล้ว ก็ได้รับความรู้เรื่องนรกใต้ดินสวรรค์บนฟ้า ติดแน่น พอได้ยินคำสอนของพระพุทธเจ้าว่านรกอยู่ที่อายตนะ สวรรค์อยู่ที่อายตนะ ก็ไม่เข้าใจ ก็ไม่ฟังถูก ก็ไม่พยายามฟังถูก แต่ว่าคงจะมีการฟังถูกบ้างสองสามคน บรรพบุรุษ ปู่ย่า ตายาย ของเรา สองสามคนคง จะฟังถูก เพราะว่าบรรพบุรุษเหล่านั้นสามารถพูดได้ว่า สวรรค์ในอก นรกในใจ ยิ่งดีกว่าอยู่ใต้ดิน หรืออยู่บนฟ้า ถ้าพระพุทธเจ้าตรัสว่าอยู่ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี่มันชัดยิ่งเข้ามาอีก พูดว่าอยู่ในอกในใจก็ยิ่งดี ยิ่งดีกว่าไปไว้ใต้ดินหรือไว้บนฟ้า

สวรรค์มันอยู่ที่ความถูกต้อง การกระทำที่ถูกต้อง มันอยู่ที่อกที่ใจก็ได้ อยู่ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นที่กระทำก็ได้ นรกมันก็อยู่ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ที่เป็นเครื่องกระทำ หรือว่าอยู่ในอกในใจที่เป็นที่สรุป

รวมผลแห่งการกระทำ นี่ก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจถูกต้องเป็นสัมมาทิฐิ สมาทานสัมมาทิฐิแล้วก็จะพ้นจากความทุกข์ทุกข์ ประการ เล็กหรือไม่เล็กก็ตามใจไอ้สวรรค์ได้ดิน... ไอ้สวรรค์บนฟ้า นรกได้ดิน จะเก็บไว้เฉยๆ ก็ได้ มาพิจารณาดู ไอ้... มันอยู่ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี่จะเปลี่ยนสภาพจากความเป็นแรงแสดงความเป็นราชสีห์ พอเลิกไอ้ที่มันไม่มีประโยชน์เสีย มาอยู่ที่สิ่งที่มีประโยชน์ชัดเจนอยู่ในตัวนั้นนะ ก็จะหมดความเป็นแรงแสดงกลายเป็นราชสีห์ ไอ้แรงแฉนั้นเอาหนังหนางๆ ออกเสียให้หมด มีหนังบางๆ แล้วก็มีขนทั่วๆ ไปพอเป็นราชสีห์ได้

ฉะนั้นก็ควรจะรับเอาไว้ถ้าเขาว่าเราเป็นแรงแฉนั้น ก็รับเอาไว้ว่าจริงหรือไม่จริง จริงหรือไม่จริง พิจารณาดู ถ้ามันจริงก็แก้ไขเสียอย่าให้มันมีความเป็นแรงแฉให้เหลืออยู่ ก็คือศึกษาสิ่งที่ถูกต้อง ถูกต้อง คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปไป สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว สัมมาวายาโว สัมมาสมาธิ ความถูกต้อง ๘ ประการนี้ ถูกต้องครบทั้ง ๘ ประการ ถูกต้องในความคิดความเห็น ถูกต้องในความปรารถนา ถูกต้องในการพูดจา ถูกต้องในการกระทำ ถูกต้องในการดำรงชีวิต ถูกต้องในความพากเพียรพยายาม ถูกต้องในการระลึกรู้ถูกอยู่ประจำใจ ถูกต้องในความตั้งจิตมั่นเป็นสมาธิก็ถูกต้อง นี้ ถูกต้อง ๘ ประการนั้นนะ บุคคลก็จะกลายเป็นพระอรหันต์ แรงแฉทั้งหลายก็กลายเป็นราชสีห์หมด ถ้ามีความถูกต้อง ๘ ประการนี้เข้ามา

ฉะนั้นเมื่อเขาบอกว่าคุณเป็นแรงแฉ ก็อย่าโกรธเขาเลย ขอบใจเขาที่เขาได้มาพูดให้เราชำระตรวจสอบตัวเองเสียใหม่ ตรวจสอบตัวเองเสียใหม่ถ้ามันยังมีอะไรไม่ถูก ก็จะได้ทำเสียให้มันถูก พอทำถูก มันกลับสภาพตรงกันข้ามเป็นฝ่ายถูกต้อง ถูกต้อง เรียกว่าสัมมา สัมมา แปลว่า ซึ่งมีความถูกต้อง ภาวะแห่งความถูกต้องเรียกว่า สัมมัตตะ สัมมัตตะ ภาวะแห่งความถูกต้อง สัมมาฯ ซึ่งมีความถูกต้อง ความถูกต้อง ๘ ประการนั้นแหละ เป็นส่วนเหตุ คือว่าทำให้เกิดผลอยู่ ๘ ประการ ครั้นทำเหตุ ๘ ประการถูกต้อง แล้วก็เกิดผลอีก ๒ ประการ เรียกว่า สัมมาญาณะ ญาณอันถูกต้อง สัมมาวิมุตติ หลุดพ้นถูกต้อง รวมเป็น ๑๐ ประการทั้งเหตุและทั้งผล นั้นนะคือพระพุทธศาสนา ใช้ภาษาโลกโศก หน่อยๆ ว่าเป็นพุทธศาสนาทั้งกลม พูดว่าทั้งกลมนี้ดูเป็นคำโลกโศกหยาบคาย แต่มีใช้ในจารึกสุโขทัยนะ ทั้งกลมนี้ ไม่ใช่คำหยาบคาย หยาบโธน ทั้งกลม เป็นพุทธศาสนาทั้งดุ้นทั้งกลม ในเมื่อมันมีความถูกต้องทั้งส่วนเหตุ ๘ ประการ ทั้งส่วนผลอีก ๒ ประการ รวมเป็น ๑๐ ประการ เรียกว่า สัมมัตตะ ๑๐ ประการ เป็นตัวพระบรมจรรย์อันบริสุทธิ์ในพระพุทธศาสนา

แรงแฉตัวไหนอยากจะเลิกความเป็นแรงแฉก็ไปศึกษาเร็วๆ ความถูกต้อง ๘ ประการ ส่วนเหตุ ๒ ประการส่วนผล รวมกันเป็น ๑๐ ประการ คือทั้งหมดของพระพุทธศาสนา ในพระไตรปิฎกในบาลีมีพูดมาก ถึงเรื่องความถูกต้อง ๑๐ ประการ แต่ไม่รู้เพราะเหตุใดที่เอามาสอนฯ กันนี้ มักจะพูดกันแต่เพียงเรื่อง ๘ ประการ ไอ้เรื่อง ๑๐ ประการทั้งสมบูรณ์มักจะเก็บไว้ไม่ค่อยเอามาพูด ถ้าเราจะทำให้สมบูรณ์ก็เอามาพูดให้ครบทั้ง ๑๐ ประการ

ความถูกต้อง ๑๐ ประการ มรรคมีองค์ ๘ ประการนั้น ๘ แล้วยังเติมอีก ๒ คือ ญาณะ และ วิมุตติ สัมมาญาณะ สัมมาวิมุตติ รวมเป็น ๑๐ ประการนั้นนะหมดทั้งกลม ทั้งกลม ถ้าถือภาษาสมัยสุโขทัยเป็นหลัก คำว่าทั้งกลมนี้ไม่ใช่คำหยาบคาย ไม่ใช่คำโสกโดก เป็นคำที่ใช้อย่างธรรมดา คือว่าทั้งหมด ทั้งสิ้น ทั้งมวล ฉะนั้นพระพุทธศาสนาครบถ้วนบริบูรณ์ก็คือ สัมมัตตะ ๑๐ ประการ มีแล้วมันก็เปลี่ยนเป็นตรงกันข้ามที่เคยเป็นโลกียะจมอยู่ในกองทุกข์ ก็กลายเป็นโลกุตระอยู่นอกกองทุกข์ หรือว่าเหนือปัญหาใดๆ ทั้งหมด ทั้งสิ้น ที่พูดว่าทุกข์นี้ที่ภาษาที่ถูกต้องที่พวกเรารู้กัน คำว่าความทุกข์มันรวมความสุขอยู่ด้วย ที่พูดเฉยๆ ว่าความทุกข์มันรวมความสุขอยู่ด้วย เพราะความสุขมันไม่เที่ยง มันเปลี่ยนแปลง แล้วมันก็เป็นทุกข์ ฉะนั้นมันไม่ต้องมีความสุข มันมีแต่ความทุกข์ ทั้งสุขและทั้งทุกข์มันเป็นทุกข์ อย่างนี้ก็พูดได้ถ้าพ้นทุกข์หมดทุกข์ก็ใช้ได้ แต่ถ้าชาวบ้านธรรมดาฟังแล้วมันก็เข้าใจผิด มันเก็บความสุขไว้เป็นปัญหาอีก มีปัญหาเพราะความสุข ก็พูดว่าหมดปัญหาโดยประการทั้งปวงดีกว่า ทั้งสุขและทั้งทุกข์เลิกหมด เลิกเป็นปัญหาหมด

ฉะนั้นขอรับรองว่าท่านทั้งหลายจงจัดระบบชีวิตการเป็นอยู่ให้ถูกต้อง พุดโดยเหตุที่ว่ามีความถูกต้อง ๘ ประการ และก็ได้รับผล ๒ ประการ มรรคมีองค์แปด ๘ ประการ เติมญาณะกับวิมุตติเข้าก็เป็น ๑๐ ประการ นี้ ถูกต้อง ถูกต้อง ตามคำพูดทางธรรมะ หรือทางศาสนา แต่ถ้าเราจะไปพูดกับคนที่ไม่รู้เรื่องศาสนา ก็ศึกษากันอย่างสมัยปัจจุบันรู้แต่เรื่องวิทยาศาสตร์อย่างนี้แล้ว ก็ใช้คำพูดเสียใหม่เกิดว่า จงมีชีวิตชนิดที่อยู่เหนือบวกเหนือลบ นั้นมันเหนือสุขเหนือทุกข์ เป็นเหนือบวกเหนือลบ ไม่มีชีวิตเป็นบวก ไม่มีชีวิตเป็นลบ มันก็ไม่ต้องหัวเราะ มันก็ต้องร้องไห้ มันก็ต้องดีใจ มันก็ต้องเสียใจ มันก็ต้องทำอะไร มันก็ไม่ต้องขาดทุน มันไม่มีการเสียเปรียบหรือได้เปรียบ อย่างนี้เรียกว่า เหนือบวก เหนือลบ

ภาษาเล่าจื๊อก็เรียกว่าเหนืออิมเหนือเอียง ออกเสียงแต่จิวว่าเหนืออิมเหนือเอียง ออกเสียงภาษากลางว่าเหนืออินเหนือยาง เหนืออินเหนือยางนั้นนะเหนืออิมเหนือเอียง ซึ่งวิทยาศาสตร์เรียกว่าเหนือบวกเหนือลบ เล่าจื๊อก็ได้สอนเรื่องนี้ ไม่ใช่เล่น แต่คนมันไม่เข้าใจ เลยไม่รู้เรื่องเหลือแต่อาซึ่มนั่งไหว้หัวสิงโต เขาว่าถือศาสนาเต๋า มันเป็นเสียอย่างนี้ ถ้าว่าศาสนาเต๋ายังอยู่จริงๆ คนก็อยู่เหนือบวกเหนือลบ แล้วก็ไม่มีปัญหา ก็มีควมหมายอย่างแห่งพระนิพพาน เหนือดีเหนือชั่ว เหนือบุญเหนือบาป เหนือบวกเหนือลบแล้ว มันก็เป็น อสังขตะ อสังขตะ อะไรๆ ปรุงแต่งไม่ได้ หรือเป็น วิสังขาระๆ อันอะไร อะไรปรุงแต่งไม่ได้ บวกก็ปรุงแต่งไม่ได้ ลบก็ปรุงแต่งไม่ได้ ความดีก็ปรุงแต่งไม่ได้ ความชั่วก็ปรุงแต่งไม่ได้ เรียกอีกคำหนึ่งซึ่งเป็นคำที่ไพเราะสูงสุดประเสริฐที่สุดว่า อตัมมยตา

พวกเรารู้ไม่เคยได้ยินใช้ใหม่ อตัมมยตาๆ แปลว่า อะไรๆ ปรุงแต่งไม่ได้ ไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอะไรๆ ไม่ว่าเป็นบวกหรือเป็นลบ อตัมมยตา คำเดียวพอ บวกหรือลบปรุงแต่งไม่ได้ ดีหรือชั่วปรุงแต่งไม่ได้ สุขหรือทุกข์ปรุงแต่งไม่ได้ ไม่ถูกปรุงแต่งโดยประการใดๆ เพราะว่ามันไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดๆ ไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยฝ่ายบวกหรือฝ่ายลบ เรียกว่า อตัมมยตา

ใครมีอตัมมยตา คนนั้นเป็น อตัมมโยฯ นั้นเป็นชื่อของพระอรหันต์ พระอรหันต์เป็นอตัมมโยเพราะมีอตัมมยตา เพราะมีอตัมมยตาจึงได้เป็นอตัมมโย เป็นคำสูงสุดในเรื่องของธรรมะ จะเข้าไปแตะต้องก็ระวัง

ให้ดีๆ ให้มันถูกต้อง อตัมมโยนะแก้ปัญหามด ไม่มีปัญหาใดๆ เหลือ เพราะไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอะไร ความดีก็ทำให้หลงไม่ได้ ความชั่วก็ทำให้หลงไม่ได้ ไม่หลงดีหลงชั่ว ไม่หลงบาปไม่หลงบุญ ไม่หลงนรกไม่หลงสวรรค์ ไม่หลงอะไรหมด แต่ไม่มีใครต้องการ ใครต้องการสิ่งนี้บ้าง ถ้าไม่ต้องการก็หมายความว่าไม่รู้พุทธศาสนา ถ้ารู้พุทธศาสนาก็ต้องการอตัมมยตา ต้องการความมื่อตัมมยตา คือสภาวะที่ปัจจัยอะไรๆ ปรุงแต่งไม่ได้ ทั้งกุศลและทั้งอกุศลปรุงแต่งมันไม่ได้ จิตนี้มี อตัมมยตา

พูดไปพูดมาเรื่องมันก็จบไม่ทันรู้ พูดมากไปอีกมันก็เกิน นี่เอาแต่ว่า ลด ละ อายุหรืออตฺตาเสีย เลิกอายุเสีย อยู่อย่างไม่ต้องมีอายุ ไม่มีอตฺตาเป็นที่ตั้งแห่งอายุ หรือแห่งต้นหา มันก็ไม่มีเรื่อง เรื่องมันก็จบ ช่วยจำไปคิดไปใคร่ครวญว่าเราจะมามีชีวิตชนิดที่ไม่มีอายุ เด็กๆ ก็ว่าตายแล้ว เด็กๆ ว่าอย่างนั้นก็ตายแล้ววิไม่มีอายุ แต่สำหรับผู้รู้ธรรมะ มันไม่ได้ตาย มีชีวิตโดยที่ไม่ต้องมีอายุ ไม่โยงเกี่ยวกับอายุ ไม่หลงยึดมั่นในอายุ ไม่ตกเป็นทาสของอายุ อยู่เหนืออายุก็คืออยู่เหนือปัญหาทุกชนิด ไม่ต้องหวัหระ ไม่ต้องร้องไห้ ไม่ต้องดีใจหรือเสียใจให้เหนื่อย ดีใจก็เหนื่อย เสียใจก็เหนื่อย อย่าเอามันทั้งสองอย่างนั้นแหละคือความปกติ ปกติ เป็นพระนิพพาน นิพพาน ในความหมายหนึ่งว่าปกติ ปกติในความหมายหนึ่งว่าว่าง ว่างๆ ถ้าไม่ว่างไม่ปกติ ถ้าปกติมันต้องว่าง ว่างๆ เพราะมันไม่ไปจับฉวยอะไร ฉะนั้นความปกติกับความว่างนั้นมีความหมายอย่างเดียวกัน แต่ถ้าจะพูดให้ฟังง่ายกว่านั้นก็ว่าสะอาด สว่าง สงบ ให้ถึงสูงสุดเกิด นั่นก็นิพพานเหมือนกัน

ถ้าไปพูดกับนักโทษก็บอกว่า เสรีภาพ นิพพานคือเสรีภาพ ไม่ถูกกักขังอยู่ในคุกใดๆ คุกที่รุนแรงที่สุดก็คือ คุกแห่งอตฺตา อตฺตาเป็นคุกที่รุนแรงที่สุด หลุดออกมาเสียได้เรียกว่ามีเสรีภาพ ตัวกู หลุดออกมาเสียจากคุกแห่งตัวกู คุกแห่งตัวกูเป็นที่กักขังตัวกู พอมีความรู้อย่างถูกต้องว่า ใจ... มันไม่ใช่มีตัวกู มันไม่ได้มีตัวกู ตัวกูไม่ใช่ของจริง เป็นความโง่สร้างขึ้นมา เพียงเท่านั้นเท่านั้นแหละมันก็หมดตัวกู คุกทั้งหลายหมดตัวกูไม่ติดคุกตัวกูอีกต่อไป ใครชอบก็หมดความเป็นเรด และเป็นพุทธบริษัทที่ถูกต้อง หลุดพ้นๆ ภูมิุตติ หลุดพ้นจากสิ่งผูกมัด สังโยชน์ เครื่องผูกพันทั้งปวง หลุดพ้นจากเครื่องผูกพันทั้งปวง นี้เรียกว่าจบเรื่องของความเป็นพุทธบริษัท

ถ้ายังติดคุกอยู่อย่างใดอย่างหนึ่ง แม้นิดหน่อยก็เกิด เรียกว่าไม่หลุดพ้น ยังเป็นผู้ติดคุกหรือว่าอยู่ในปัญหาอยู่ในกองทุกข์ สิ่งนี้ทำได้โดยไม่ต้องฆ่าตัวตาย ทำได้โดยมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีสัมมาทิฐิ สัมมาทิฐิต่อสิ่งทั้งปวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อสิ่งที่เรียกว่าชีวิต มีสัมมาทิฐิหรือสมมาทานสัมมาทิฐิ มีอย่างไม่มียึดมั่นถือมั่นเรียกว่าสมมาทาน

สมมาทานสัมมาทิฐิให้มีอยู่ทุก.. ทุกอะไรดี... ทุกกระเปียดนี้หรือทุกวินาที ให้ชีวิตนี้มันมีสัมมาทิฐิอยู่ ทุกกระเปียดนี้ อยู่ทุกวินาที ขึ้นพูดมากไปมันก็เป็นภาษาวិทยาศาสตร์ อยู่ทุก ไทม์ แอนด์ สเปซ (Time and space) เขาก็ด่าอีกแหละ ใจนี้มันชอบภาษาฝรั่ง ชอบพูดภาษาฝรั่ง มันก็ถูกด่าอีกแหละ แต่แล้วไม่ค่อยจะกล้าพูดกัน พูดอย่างภาษารวมดาก็ว่าทุกกระเปียดนี้คือ ทุกๆ ที่ ทุกวินาทีคือ ทุกเวลา ทุก ไทม์ แอนด์ สเปซ “ไทม์” คือเวลา “สเปซ” นะเนื้อที่ ไม่มีเวลาหรือเนื้อที่ใดๆ เหลือไว้สำหรับใจ นี้ก็เรียกว่ามีสัมมาทิฐิทุก... ทุกวินาทีหรือทุกกระเปียดนี้มันรุ่งรัง พูดภาษาวิทยาศาสตร์ ทุก “ไทม์ แอนด์ สเปซ” มัน

กะทัดรัด แล้วก็เป็นคำพูดที่เขารู้กันอยู่ทั่วโลก จะเอามาใช้บ้างก็ไม่มีอะไร แปลว่าในทางเวลา ก็ไม่มีปัญหา ในทางเนื้อที่ เนื้อที่ก็ไม่มีปัญหา จึงเรียกว่าทุกวินาทีทางเวลา ทุกกระเปียดนิ้วในทางเนื้อที่ เราไม่มีใจไม่มี ถัดเข้าไปในมิติจิตทุกเวลาทุกพื้นที่ คือ ทุกกระเปียดนิ้ว หรือทุกๆ วินาที

ฟังดูมันก็เห็นเป็นเรื่องยุ่งยากลำบาก มหาศาลมากมาย ภูเขาเหล่าก้า แต่เรื่องมันนิดเดียวเท่านั้นแหละ คือเลิกอึดตา เลิกโง่ว่ามีอึดตา ไม่ต้องมีอึดตา มีแต่สิ่งที่ไม่ใช่อึดตา อึดตาที่มีอยู่ในชีวิต ในจิตใจ ในความรู้สึก ในคำพูดจານี้ก็ให้รู้เถิดว่ามันไม่ใช่อึดตา เป็นคำสมมติของชาวโลก ชาวบ้าน ชาวเมือง สมมติขึ้นมาพอพูดจากรู้เรื่องเท่านั้นแหละ มันไม่ใช่ตัวจริง อึดตานั่นไม่ใช่ตัวจริง มันเป็นอนัตตา คือไม่ใช่อึดตา ก็เลยเลิกยึดถือหมด **ยึดถือในอึดตา (นาทีที่ 1.55.27)** ไม่ยึดถือในเวลา ไม่ยึดถือในสังขาร ไม่ยึดถือในปัจจุบัน ไม่ยึดถือสิ่งใดๆ เรียกว่าจิตใจมันเกลี้ยงมันหมดจากความยึดถือ เรียกว่า วิมุตติหลุดพ้น มีวิมุตติอย่างนี้อยู่ตลอดเวลาในที่นี้เรียกว่าชีวิตสูงสุด ชีวิตประเสริฐที่สุด ชีวิตที่ได้ถึงสิ่งสูงสุดคือ พระนิพพาน

ทางพุทธศาสนาเราสมัครใช้คำว่าอยู่กับสิ่งสูงสุดคือ พระนิพพาน ถ้าเป็นศาสนาอื่น เขาจะพูดว่าอยู่กับสิ่งสูงสุดคือ พระเป็นเจ้า ถ้าเราฟังของเขาไม่ดีก็ไปหาว่าเขาโง่ ไปอยู่กับพระเป็นเจ้าซึ่งเป็นบุคคล พระเป็นเจ้าที่ถูกแท้ ที่ถูกต้อง ที่พูดจาถูกต้องก็ไม่ใช่บุคคล คือ สิ่งสูงสุดที่อยู่เหนือปัญหาโดยประการทั้งปวง ถ้าจะญาติดีกับพวกคริสต์พวกฮินดูนั้น ก็อธิบายคำว่าพระเป็นเจ้าให้เขารอภัยกันเสีย ไม่ต้องเป็นศัตรูกัน ไม่ต้องทะเลาะกันระหว่างศาสนา ซึ่งดูเหมือนไอ้พวกโง่ๆ มันตั้งป้อมจะเอากันแล้ว จะเอากันให้วินาศระหว่างศาสนา หาว่าศาสนาอื่นหนึ่งลุ่มล้าศาสนาอื่น มันไม่ได้ลุ่มล้าหรอก มันเป็นเพราะใช้คำพูดผิดกัน ไม่เข้าใจกัน ใช้คำพูดเสียให้ถูกต้อง มันก็ไม่มีข้อขัดแย้งระหว่างศาสนา เพราะว่าทุกๆ ศาสนาต้องการให้เลื่อนขึ้นไปให้เลื่อนขึ้นไปจนถึงสิ่งสูงสุด พวกนี้สมัครเรียกพระนิพพาน ก็ควรจะได้เรียก พวกโน้นเขาจะสมัครเรียกพระเป็นเจ้า ก็ควรจะได้เรียก แล้วเราก็ไม่ต้องทะเลาะกันระหว่างพระเป็นเจ้า หรือ นิพพาน

พูดอะไรอีกล่ะ ในเรื่องที่ว่าไม่มีอึดตา ถ้ามีอึดตามันมีความเห็นแก่ตัว มันมีความเลวร้ายเหลือประมาณ ซึ่งแจกแจกมาเป็นเวลาเกือบครึ่งชั่วโมง ความเลวร้ายของผู้เห็นแก่ตัว ถ้าเห็นหมดนั้นเห็นหมดนั้นก็เกลียดความเห็นแก่ตัว เกลียดตัว เกลียดความมีตัว เกลียดความเห็นแก่ตัว นั่นแหละมันง่ายดี ดูที่โทษของความเห็นแก่ตัว มีอย่างไร แล้วมันมาจากความรู้สึกว่ามีตัว แล้วก็เลิกความรู้สึกว่ามีตัวเสีย ว่ามันไม่ใช่ตัว แม้จะมันจะรู้สึกว่ามีตัว มันก็เป็นความรู้สึกที่ผิดๆ รู้สึกเสียใหม่ให้ถูกต้องว่ามันไม่ใช่ตัว แต่ความโง่ทำให้เรายึดถือว่าเป็นตัว มันจึงมีตัว มีของตัว แล้วมันก็กัดเจ้าของๆ ไม่มีตัว ไม่มีของตัว ไม่มีอะไรกัดเจ้าของชีวิตนี้ก็เยือกเย็นและเป็นประโยชน์ เยือกเย็นเป็นประโยชน์ๆ ควรจะพอกันที่เท่านี้ ถ้าต้องการกินนี้ก็ต้องการหาว่าบ้าอีกล่ะ เพราะมันกินความจำเป็นที่จะต้องการ

เยือกเย็นและเป็นประโยชน์ๆ แล้วก็พอใจในความเป็นอย่างนี้ แล้วก็มีความสุขอยู่ในความเป็นอย่างนี้ จะทำการงานก็ให้เยือกเย็น จะได้รับผลงานก็ให้เยือกเย็น เก็บผลงานไว้ก็ให้มีความเยือกเย็น จะใช้ผลงานออกไปก็ให้มันมีความเยือกเย็น ก็คือบนความถูกต้อง มันถูกต้องตั้งแต่เมื่อคิดจะทำก็ถูกต้อง พอลงมือทำก็ถูกต้อง ได้รับผลงานมามันก็ถูกต้อง เก็บไว้ก็ถูกต้อง ใช้ไปก็ถูกต้อง ทำประโยชน์ก็ถูกต้อง มันถูกต้องตลอด

สายนี้ชีวิตของพระอริยเจ้า ถ้าถือตามพระบาลีแล้วเป็นฆราวาสที่ครองเรือนก็ได้ เป็นบรรพชิตที่ออกบวชไป
อยู่นอกเรือนก็ได้ สามารถที่จะมีชีวิตชนิดนี้ด้วยกันทั้งนั้น

พระอริยเจ้าที่อยู่บ้านเรือนเป็นโสดาบัน เป็นสกิทาคามี เป็นอนาคามี หรือแม้เป็นพระอรหันต์ แต่
พระอรหันต์นั้นพอเป็นพระอรหันต์มันหมดความอยู่บ้าน อยู่เรือน หรือไม่อยู่เรือน จึงไม่ได้พูดกัน ที่เห็นชัด
อยู่ว่าครองเรือนอย่างธรรมดา ก็มีพระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามี แต่พอเป็นพระอรหันต์มันพ้น
ที่จะพูดว่าอยู่เรือนหรืออยู่ป่า คนบ้านมันพูดว่าถ้าเป็นพระอรหันต์แล้วรีบไปบวช ไม่เช่นนั้นจะตาย นี่คนโง่มัน
พูด พระอรหันต์จะตายอะไรอีกล่ะ พ้นความเป็นฆราวาส พ้นความเป็นบรรพชิต แล้วมันมีปัญหาอะไรที่
จะต้องตายล่ะ

ขอให้อยอมรับไว้ว่า การบรรลุธรรมะแท้จริงและสูงสุดในพระพุทธศาสนานั้น มีได้ทั้งเป็นฆราวาส
และมีได้ทั้งผู้ออกไปจากเรือน ไม่มีเรือน แต่ว่าความเป็นฆราวาสในที่นี้ก็หมายความว่า ฆราวาสที่ถูกต้อง
คือ สมทานสัมมาทิฐิ ไม่ใช่ฆราวาสบ้าๆ บอๆ มัวเมาการมรณ มัวเมาชื่อเสียงไฉนนั้นฆราวาสบ้าๆ บอๆ
ยกไป ไม่อยู่ในขอบเขตนี้ ฆราวาสที่จะบรรลุมรรคผลได้ต้องไม่ใช่อย่างนั้น ต้องสมทานสัมมาทิฐิถึงระดับ
ถึงมาตรฐานอันหนึ่ง ซึ่งทำให้เรียกได้ว่าเป็นพระอริยเจ้า เป็นพระโสดาบันก็มี พระสกิทาคามีก็มี พระ
อนาคามีก็มี พอเป็นพระอรหันต์ก็เลิกกัน ไม่ใช่ฆราวาสไม่ใช่บรรพชิตแล้ว พอเป็นพระอรหันต์แล้วอย่าเียงว่า
เป็นฆราวาสหรือเป็นบรรพชิต มันเป็นไม่ได้ มันเหนียว มันเหนียวไปเสีย เป็นพระอรหันต์จะอยู่ที่ไหนก็มันไม่มี
การอยู่ที่นั่น ไม่ใช่ฆราวาส ไม่ใช่บรรพชิต

เฮ้อ... พูดมาหมดแล้ว เลือกละเอง เลือกละเอง เมื่อเขาถามว่าคุณจะเอาอะไร คุณจะเอาอย่างไร
ก็ตอบให้ถูก ตอบไม่ถูกก็ต้องเป็นแรดไปตามเดิม พูดกันอีกหลายปีว่าจะเลิกจะหลุดจากความเป็นแรด นี่
มัน ๒ ชั่วโมงแล้ว แล้วมันไม่ ๒ ชั่วโมงกว่า มันไม่มีแรงพูดแล้ว มันเหนียว มันหมดแรงพูด การบรรยายตอน
บ่าวันนี้ก็ต้องขอยุติไว้เพียงเท่านี้ ถ้ายังอยากจะฟังก็มาพูดกันอีกที่ตอน ๓ ทุ่ม ถ้าอยากจะฟังนะ ไปพักผ่อน
สักนิดหน่อยแล้วก็มีเรื่องสำหรับ... มีแรงสำหรับจะพูดได้อีก